

Załącznik do uchwały Nr XXXVII/236/2009
Rady Powiatu w Kolbuszowej
z dnia 26 listopada 2009 r.

**Powiatowa Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
na lata 2009 - 2017**

Powiat Kolbuszowski

K o l b u s z o w a 2 0 0 9

Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej

W zakresie polityki strukturalnej Europejskiego Funduszu Społecznego istnieją regulacje podejmowane przez Radę, Parlament i Komisję Europejską, dotyczące Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej oraz polityki społecznej i wsparcia społecznego.

1. Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1993 r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych (1260/99 WE)
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 czerwca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (1783/99 WE)
3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 12 lipca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego (1784/99 WE)
4. Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999 r. dotyczące koordynacji pomocy w ramach strategii przedakcesyjnej dla krajów ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej oraz zmieniające rozporządzenie 3906/89 EWG (1266/99 WE)
5. Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiające Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej.

Dokumenty programowe:

Narodowa Strategia Spójności to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013. Celem strategicznym Narodowej Strategii Spójności jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Narodowy Plan Rozwoju jest niezbędny, aby Polska mogła właściwie zagospodarować swoje członkostwo w Unii Europejskiej i dobrze rozdysponować środki oferowane przez Unię. Poprzednio realizowaliśmy Plan (na lata 2004-2006), który był tworzony głównie po to, aby przedstawić Unii Europejskiej dokument opisujący działania, które zostaną sfinansowane ze środków funduszy strukturalnych. Natomiast Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013, czyli na obecny okres budżetowy Unii Europejskiej, spaja wszystkie przedsięwzięcia i działania o charakterze rozwojowym podejmowane w kraju. To kompleksowy program rozwoju społeczno-gospodarczego, finansowany przy współudziale środków unijnych oraz ze środków krajowych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego został przyjęty przez Zarząd Województwa 6 listopada 2007 roku. Komisja Europejska przyjęła go do realizacji 1 października 2007 r. Celem nadrzędnym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego jest wzrost krajowej międzynarodowej konkurencyjności gospodarki oraz poprawa dostępności przestrzennej Podkarpacia. Program nawiązuje do celów strategicznych, priorytetów i kierunków działań określonych w strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego jest finansowany z Europejskiego Funduszu Regionalnego, przy zaangażowaniu środków FRR w wysokości 1,136 mld euro. Funkcję Instytucji Zarządzającej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego pełni Zarząd Województwa.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego ma na celu przyśpieszenie rozwoju i strukturalnego dostosowania Podkarpacia oraz poprawę życia jego mieszkańców. Strategia na lata 2007-2020 jest trzecim dokumentem programowym przygotowanym przez Zarząd Województwa od momentu wprowadzenia reformy ustrojowej i administracyjnej państwa i ustanowienia województwa samorządowego jako podmiotu realizującego własną politykę regionalną.

W odróżnieniu od pierwszej Strategii na lata 2000-2006 oraz późniejszej jej aktualizacji na lata 2004-2006, obecny dokument, obejmujący znacznie szerszy horyzont czasowy, powstał w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej i wynikających z niego nowych szans, praw oraz zobowiązań. Zmienił się więc nie tylko punkt odniesienia, którym obecnie nie jest już wyłącznie Polska, lecz zjednoczona Europa, ale również sposób określania własnych możliwości w oparciu o innowacyjność technologiczną i organizacyjną oraz uczestnictwo w globalnej, zintegrowanej gospodarce i finansach. Województwo podkarpackie stało się częścią jednolitego europejskiego rynku pracy i konsumpcji, może więc korzystać - podobnie jak wszystkie pozostałe

regiony w Unii Europejskiej - z wolnego przepływu kapitału, osób i usług. Stało się również przedmiotem oddziaływania funduszy strukturalnych. Opierając się na analizie aktualnego stanu rozwoju, dokument strategii jest odpowiedzią na zidentyfikowane słabości i zagrożenia województwa, określa również cele wspólne z unijną polityką spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej.

Dokument jest zgodny z założeniami Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, ze Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015 oraz Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, które uwzględniają zapisy nadrzędnego dokumentu programowego Unii Europejskiej, tj. Strategicznych Wytocznych Wspólnoty.

W S T Ę P

W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej przed władzami samorządowymi pojawiły się nowe zadania z zakresu polityki społecznej, wynikające z polityki regionalnej Unii Europejskiej. Ponadto zmiany legislacyjne w kraju nakładają na samorząd realizację wielu zadań sfery społecznej. Od 1 maja 2004 roku obowiązuje nowa ustawa o pomocy społecznej, przekazująca samorządom lokalnym realizację całych obszarów pomocy społecznej państwa. Przed władzami samorządowymi oraz instytucjami pomocy społecznej na poziomie lokalnym, stoją do rozwiązania trudne problemy społeczne. Pogłębiające się dysproporcje dochodowe rodzin, zjawiska związane ze sferą ubóstwa, niedostatek materialny rodzin, problemy egzystencji osób samotnych i starszych oraz niepełnosprawnych- tworzą powiązany ze sobą konglomerat problemów społecznych, które decydują w istocie o sposobie odczuwania jakości życia przez społeczność lokalną. Od skuteczności ich rozwiązania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej, jaką stanowi powiat. Rozwiązanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, dlatego celowe jest strategiczne podejście, również na poziomie lokalnym, do zagadnień ze sfery polityki społecznej. Wyrazem tego procesu jest „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych”.

Wytczenie strategicznych kierunków, oparte jest na diagnozie problemów społecznych występujących w powiecie kolbuszowskim. Nie są one wyjątkowe, występują w skali kraju i w innych obszarach kraju. Jednak intensywność i skala występowania poszczególnych zjawisk jest charakterystyczna dla powiatu kolbuszowskiego. Zintegrowane podejście do problemów sfery społecznej zaprezentowane w przedmiotowej Strategii, pozwala na przyjęcie nowych rozwiązań w celu ograniczenia niekorzystnych zjawisk. Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki), a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali powiatu. Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w powiecie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo.

W „modelu strategicznym pomocy społecznej” istotną rolę odgrywa system wsparcia psychologicznego, umocnienie postaw aktywnych w każdej sferze obszaru społecznego i problemów indywidualnych, poradnictwa prawnego, pedagogicznego, terapii i wyspecjalizowanej pracy socjalnej połączonej ze stymulowaniem postaw „progospodarczych” wśród lokalnej społeczności.

Problemy społeczne nie są cechą pojedynczych osób, ale całych środowisk, rodzin, grup społecznych i takie postrzeganie zjawisk, pozwala na strategiczne rozwiązania społeczne na poziomie lokalnym. Systemowe podejście daje szansę na rozwiązania strukturalne i skuteczne wyłączenie osób z systemu pomocy społecznej w wyniku ich reintegracji zawodowej.

Zmiany w funkcjonowaniu pomocy społecznej w kierunku rozwiązań systemowych stanowią szansę na to, że następne pokolenie, nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej. Działania w ramach Strategii, pozwolą nie tylko na usuwanie przyczyn tkwiących

często w sferze psychicznej i społecznej czy rozszerzenie form pomocy instytucjonalnej, ale na skuteczne rozwiązanie problemów poszczególnych grup docelowych.

Ważną częścią strategii społecznej jest wypracowanie propozycji projektowych związanych z europejskimi funduszami strukturalnymi. Wzmacnia to system instytucjonalnej pomocy o nowe formy i daje szansę na skuteczniejsze działania w sferze łagodzenia problemów społecznych w powiecie.

W obszarze problemów społecznych rodziny trudności występują najczęściej w związku z:

- bezrobociem,
- ubóstwem,
- bezradnością lub niepodejmowaniem działań wobec osób niepełnosprawnych,
- konfliktem wewnątrzrodzinnym spowodowanym rozwodem lub roszczeniami materialnymi,
- trudnościami emocjonalnymi,
- sieroctwem naturalnym lub społecznym,
- trudnościami wychowawczymi z dziećmi,
- przemocą fizyczną i psychiczną,
- uzależnieniem od alkoholu lub narkotyków.

Dotychczasowe doświadczenia pracy instytucji społecznych w tym szczególnie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej, ukazują, że tylko w strategicznym podejściu należy upatrywać szans trwałego rozwiązania powyższych problemów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych opracowana została m.in. w oparciu o:

- Strategię Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2006 - 2020,
- Strategię Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego 2007 - 2015,
- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2007– 2010,

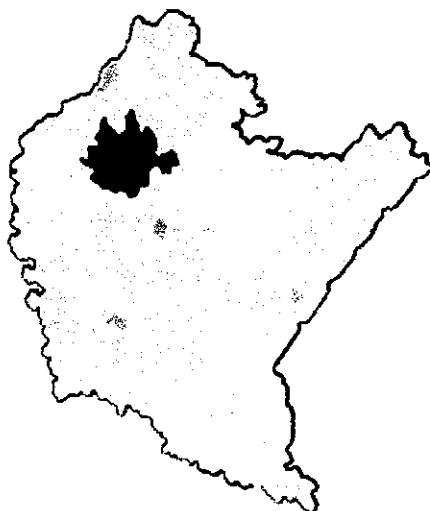
Przy opracowaniu Strategii Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej korzystało także z opracowań i doświadczenia innych jednostek organizacyjnych, jak: Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, Sadu, Policji.

I. Charakterystyka powiatu kolbuszowskiego.

Powiat Kolbuszowski położony jest w południowo-wschodniej Polsce, w północnej części Województwa Podkarpackiego. Cały Powiat zajmuje powierzchnię 774 km². Na powiat składają się miasto i gmina Kolbuszowa, oraz 5 gmin wiejskich: Cmolas, Majdan Królewski, Niwiska, Ranizów, Dzikowiec. Struktura administracyjna powiatu obejmuje ponadto 54 sołectwa oraz 51 miejscowości.

Powiat znajduje się szlaku drogi krajowej nr 9 Rzeszów – Radom. Stolica Powiatu Kolbuszowa leży w odległości 32 km od stolicy regionu Rzeszowa. Stanowi podwęzeł komunikacyjny, gdzie rozchodzą się drogi w kierunku na Warszawę i Mielec. Powiat kolbuszowski graniczy z powiatami: mieleckim, tarnobrzeskim, stalowowolskim, nizańskim, rzeszowskim i ropczycko - sędziszowskim.

Liczba ludności Powiatu wynosi 63 153 mieszkańców, gęstość zaludnienia wynosi 79,4 osób/km². Blisko 40 % ludności powiatu kolbuszowskiego koncentruje się w gminie i w mieście Kolbuszowa, ponad 80 % mieszkańców powiatu kolbuszowskiego stanowi społeczność wiejska.

Liczba ludności (dane z 2007r.):

Opis	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	osób	%	osób	%	osób	%
ogółem	63 153	100	31 703	50,2	31 450	49,8
miasto	9 458	100	4 890	51,7	4 568	48,3
wieś	53 695	100	26 794	49,9	26 901	50,1

Powiat kolbuszowski leży na skraju Puszczy Sandomierskiej, w Kotlinie Sandomierskiej na Płaskowyżu Kolbuszowskim. Jest powiatem o profilu rolniczym. Gleby są podstawowym zasobem naturalnym, decydującym o charakterze gospodarczym regionu. Największą powierzchnię zajmują gleby wytwarzane z piasków całkowitych, słabo gliniastych i gliniastych, gleby darniowo-bielicowe o dużym stopniu zbielicowania, żwirowe, piaskowe, gliniaste i sapy - gleby podmokłe i zimne, zajęte przede wszystkim pod łąki i pastwiska. Lepsze gleby tj. piaski gliniaste, naglinowe, bielice lekkie, średnie i ciężkie (gliny) występują lokalnie i stanowią niewielki procent terenów rolnych.

Struktura użytków rolnych

- Powierzchnia powiatu (ogółem): 77 393 ha
- w tym, grunty orne zajmują: 25 988 ha
- sady: 128 ha
- łąki trwałe: 9 466 ha
- pastwiska: 7 512 ha
- lasy i grunty leśne: 28 735 ha
- grunty zalesione i zakrzewione: 355 ha
- tereny mieszkalne: 1 940 ha
- tereny przemysłowe: 79 ha
- inne tereny zabudowane: 157 ha

W powiecie kolbuszowskim występują w dostatecznych ilościach surowce ceramiczne i piaski, stanowiące bazę dla potrzeb budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych.

W działalności pozarolniczej największe znaczenie ma przemysł i handel. Największe zakłady przemysłowe w powiecie to między innymi:

- Przedsiębiorstwo Przemysłu Betonów SOLBET KOLBUSZOWA S.A
- Zakłady przetwórstwa owocowo-warzywnego ORZECH Sp. z o.o.
- Zakłady meblowe WELLE-KFM sp. z o.o.
- Firma Produkcyjno – Handlowo - Usługowa DREWKOL
- Firma „Bog - Fran” sp. z o.o.

- Przedsiębiorstwo handlowo-doradcze FIN S.A.
- Producent folii i worków foliowych PAKFOL
- Przedsiębiorstwo handlowe FIN Sp. z o.o.
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Uslugowe BASTER

Baza ekonomiczna powiatu kolbuszowskiego złożona głównie z rolnictwa, przemysłu i handlu nie zapewnia wystarczającej liczby miejsc pracy i poziomu dochodów jego mieszkańców. Powoduje to wzrost bezrobocia i zwiększenie liczby osób ubiegających się o uzyskanie świadczeń z zakresu pomocy społecznej.

Miasto i gmina Kolbuszowa położona jest w północno-zachodniej części województwa podkarpackiego. Zajmuje obszar 17 086 hektarów.

W skład gminy Kolbuszowa wchodzi 14 miejscowości: Kolbuszowa Górna, Kolbuszowa Dolna, Werynia, Widelka, Kłapówka, Kupno, Poręby Kupieńskie, Bukowiec, Przedbórz, Huta Przedborska, Domatków, Świerczów, Nowa Wieś Zarębki.

Kolbuszowa jest gminą rolniczo-przemysłową, a rolnictwo odgrywa dominującą rolę w gospodarce gminy. Istnieje tu 3 880 gospodarstw powyżej 1 ha fizycznego o łącznej powierzchni 10 631 hektarów. Na jej terenie znajduje się również kilkanaście dużych zakładów pracy, w tym trzy zakłady pracy chronionej oraz są zarejestrowane 1 303 podmioty gospodarcze.

Miasto i Gmina Kolbuszowa liczy 25 092osób, w tym w mieście Kolbuszowej 9442 osób (37,6%). Na 1 kilometr kwadratowy przypada 145 mieszkańców, w tym w mieście - 1215 osób, natomiast w gminie - 95 osób.

W mieście i gminie Kolbuszowa ludność w wieku produkcyjnym stanowi ok. 60% mieszkańców. W sołectwach jest dużo więcej ludności w wieku poprodukcyjnym niż w mieście, gdzie jest najwięcej osób w wieku produkcyjnym, jako wynik napływu ludności ze wsi do miasta.

Podmioty gospodarcze działające na terenie Miasta i Gminy Kolbuszowa

ogółem	1610
działalność produkcyjna	150
budownictwo	145
handel i naprawy	510
instytucje finansowe (banki)	10
transport	80
rolnictwo	20
usługi	90
ochrona zdrowia	80
administracja	30
oświata	50
pozostała działalność	445

Główne gałęzie przemysłu na terenie miasta i gminy Kolbuszowa:

- spożywczy
- obuwniczy
- materiałów budowlanych
- meblarski
- odzieżowy

Gmina Majdan Królewski jest drugą co do wielkości gminą powiatu kolbuszowskiego. Zajmuje obszar 155,8 km², co stanowi 20% powierzchni powiatu. Gmina ma profil zdecydowanie rolniczy, w działalności pozarolniczej największą rolę odgrywa handel i usługi, brak jest rozwijającego się przemysłu.

Od kilku lat z powodu trudnej sytuacji na rynku pracy społeczeństwo gminy systematycznie ubożeje, barak jest realnych możliwości znalezienia zatrudnienia w miejscu zamieszkania. Siedzibą Gminy jest wieś Majdan Królewski licząca 2 622 mieszkańców.

W skład gminy wchodzi ponadto wsie: Krzątko, Brzostowa Góra, Huta Komorowska, Komorów, Wola Rusinowska, Rusinów.

Gmina Majdan Królewski pod względem gęstości zaludnienia plasuje się na czwartym miejscu w powiecie kolbuszowskim na 1 km² przypada statystycznie 62 mieszkańców.

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy od kilku ostatnich lat praktycznie nie ulega zmianie. Bardzo niewielkie zmiany następują tylko w poszczególnych branżach i nie mają praktycznie żadnego znaczenia dla dalszego rozwoju infrastruktury w tym zakresie. Brak jest systemowych rozwiązań i udogodnień (wysokie składki, niespójne przepisy) promujących rozwój prywatnej działalności. Nie istnieje żaden duży zakład przemysłowy na terenie gminy.

Gmina Cmolas położona jest w powiecie kolbuszowskim, przy drodze krajowej nr 9 (Rzeszów - Radom). Jej ogólna powierzchnia wynosi 134,06 km².

Gminę Cmolas tworzy 8 miejscowości: Cmolas, Hadykówka, Jagodnik, Ostrowy Baranowskie, Ostrowy Tuszowskie, Poręby Dymarskie, Toporów, Trzęsówka.

Ze względu na stosunkowo dużą powierzchnię - 134 km², należy stwierdzić, iż gmina charakteryzuje się stosunkowo niską gęstością zaludnienia w porównaniu z innymi gminami powiatu kolbuszowskiego i wynosi 59 mieszkańców na km². Jest to jeden z najniższych wskaźników w powiecie. Społeczność gminy Cmolas to społeczność ludzi młodych ok. 33% mieszkańców to osoby poniżej 19 roku życia, a ponad 60% mieszkańców gminy to osoby, które nie przekroczyły 40 roku życia. Stosunek mężczyzn do kobiet w gminie jest zbliżony – kobiety stanowią 49,55%, podczas gdy mężczyźni 50,45% ogółu populacji (na 100 mężczyzn przypada 98 kobiet). Jest to tendencja charakterystyczna dla całego województwa podkarpackiego, gdzie stosunek kobiet do mężczyzn w przybliżeniu wynosi 50% do 50% i ulega nieznacznym wahaniom.

Gmina Cmolas jest gminą typowo rolniczą, gdzie podstawową działalnością gospodarczą jest rolnictwo. Jednak praca we własnym gospodarstwie rolnym jest źródłem utrzymania dla ok. 5% mieszkańców. W gminie zaobserwować można typowe w naszym regionie przeludnienie agrarne, zbyt wiele osób zamieszkuje wspólne gospodarstwa, jednak tylko dla małej grupy rolnictwo jest głównym źródłem utrzymania. Powoduje to trudności ze znalezieniem pracy i w efekcie na utrzymaniu rodziny pozostaje bardzo duża grupa mieszkańców gminy (blisko 45%). Na terenie gminy działa kilka znaczących firm (potencjalnych pracodawców), które nie dają jednak wystarczającej liczby miejsc pracy mieszkańcom gminy.

Gmina Stary Dzikowiec jest gminą wiejską. Mieszkańcy tworzą wspólnotę samorządową, która obejmuje obszar 121,6 km². Zamieszkuje ją 6 680 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 54,70 osób na 1 km² i jest zróżnicowana.

Gmina Dzikowiec dzieli się na 8 sołectw: Dzikowiec, Kopcie, Lipnica, Mechowiec, Nowy Dzikowiec i Osia Góra, Płazówka, Spie i Wilcza Wola.

Największa pod względem ludności 1431 mieszkańców jest miejscowość Dzikowiec, która jest siedzibą gminnych władz samorządowych, skupia największą liczbę zakładów pracy, podmiotów gospodarczych i jest głównym ośrodkiem kultury w gminie. Bazę ekonomiczną stanowi tutaj drobny handel, usługi oraz rzemiosło. Jest też wiele indywidualnych gospodarstw rolnych, rozdrobnionych i nisko dochodowych. Lokalną bazę tej gminy stanowi przede wszystkim 5 usługowo-produkcyjnych zakładów oraz 114 zarejestrowanych jednostek gospodarczych, z których większość prowadzi działalność handlową i usługową w następujących branżach: materiałów budowlanych, meblarskich, handlu drewnem, mechaniki pojazdowej, usług transportowych, usług budowlanych, wyrób parkietów oraz w branży spożywczej, mięsnej i gastronomicznej. Jednym z większych zakładów jest Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska i Piekarnia. Ponadto na terenie gminy istnieje Zakład Usług Komunalnych, Stacje Paliw.

Gmina Niwiska jest gminą rolniczą o powierzchni 9 505 ha. Składa się z 9 sołectw: Hucina, Hucisko, Kosowy, Leszcze, Niwiska, Przyłęk, Siedlanka, Zapole, Trześć - liczących łącznie 5 906 tys. Mieszkańców, z czego 2,606 osób jest w wieku produkcyjnym, a 1720 osób jest w wieku poprodukcyjnym. Pozostała część to dzieci i młodzież w wieku od 0 – 17 lat.

Gospodarstwa rolne w gminie są średniej wielkości w większości o niskiej dochodowości. Na terenie gminy działa niewielka liczba zakładów pracy, instytucji co stanowi duże utrudnienie w procesie poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne. Przed reformą gospodarczą znaczna część ludzi pracowała poza terenem gminy. W wyniku likwidacji zakładów pracy działających w okolicy duża część ludności gminy w wieku produkcyjnym została pozbawiona pracy. Długotrwale bezrobotni mieszkańcy gminy to osoby w wieku produkcyjnym, borykający się z problemami bezradności w prowadzeniu gospodarstw domowych o wykształceniu głównie podstawowym.

Gmina Raniżów - według danych Urzędu Gminy powierzchnia obszaru całej gminy wynosi 97 km², liczba ludności gminy -7274osób. Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosiła 75 osób na 1 km². Największą gęstość zaludnienia posiada siedziba gminy – Raniżów. W skład gminy wchodzi 8 sołectw: Raniżów, Wola Raniżowska, Staniszewskie, Zielonka, Mazury, Korczowiska, Posuchy, Poręby Wolskie.

Ponad połowa populacji gminy jest w wieku produkcyjnym. W wieku przedprodukcyjnym pozostaje 26%, a w wieku poprodukcyjnym 16% mieszkańców. Wśród populacji w wieku produkcyjnym przeważają mężczyźni stanowiący 53% tej grupy wiekowej, a wśród populacji w wieku poprodukcyjnym przeważają kobiety, które stanowią 64 % tej grupy ludności. Podstawowym źródłem utrzymania mieszkańców gminy jest praca w okolicznych zakładach i instytucjach - 19% mieszkańców oraz praca w swoich gospodarstwach -13% mieszkańców. Źródłem utrzymania mieszkańców gminy są również emerytury i renty 28%. Natomiast na utrzymaniu osób posiadających dochody pozostaje 39% mieszkańców gminy.

Potencjał gospodarczy gminy Raniżów tworzą małe i średnie podmioty gospodarcze o różnorodnym profilu działalności. Największą firmą na terenie gminy zatrudniającą około 600 osób jest firma „Bog-Fran” sp. z o.o. Raniżów - Borki prowadząca działalność produkcyjną (meble, wyroby z drewna), oraz działalność handlową i usługową.

II. Zadania powiatu

1. Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej

Państwo nie jest w sposób scentralizowany zadowalająco zaspokajać potrzeb socjalnych. W związku z tym następuje decentralizacja władzy, co oznacza przekazanie jej uprawnień na szczebel organizacji terenowej – samorząd terytorialny, jako podmiot najbliższy socjalnej sytuacji swoich członków, ma najlepsze możliwości szerokiego rozwiązywania ich potrzeb.

Do zadań samorządu terytorialnego należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, a w szczególności zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, m.in.: z zakresu zdrowia, oświaty, kultury, pomocy społecznej, utrzymania dróg publicznych, ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego. Szczegółowe zadania dotyczące pomocy społecznej określa ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2008r. nr 115, poz. 728 ze zmianami). Analizując ten akt prawny możemy określić, że do podstawowych zadań powiatu należy:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy;

- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, również środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- pomoc uchodźcom w zakresie indywidualnego programu integracji oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

2. Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym

Zadania obejmujące zakres pomocy osobom niepełnosprawnym określone zostały w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 28 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2008r. nr 14, poz. 92 z późn. zm.).

Do zadań powiatu należy:

- opracowywanie i realizacja powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - a) rehabilitacji społecznej,
 - b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
 - c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizowaniu programów,
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób,
- dofinansowanie do:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,

- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie,
- kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej,
- współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów,
- doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne,
- współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych,
- powołanie powiatowych zespołów d/s orzekania o niepełnosprawności.

III. Problemy powiatu kolbuszowskiego

1. Współpraca podmiotów lokalnej pomocy społecznej.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Świadczenie pomocy społecznej powinno służyć również umacnianiu rodziny.

Prawo do świadczeń pomocy społecznej przysługuje osobom posiadającym obywatelstwo polskie zamieszkującym i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz cudzoziemcom zamieszkującym i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej posiadającym zezwolenia na pobyt stały lub status uchodźcy, jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej.

Zadania pomocy społecznej w powiecie realizowane są przez:

- 1) na poziomie gminy – 6 ośrodków pomocy społecznej
- 2) na poziomie powiatu - powiatowe centrum pomocy rodzinie
- poradnię pedagogiczno - psychologiczną

W powiecie działają również organizacje pozarządowe, które realizują zadania z zakresu pomocy społecznej.

Skuteczność wykonywania zadań w dużym stopniu zależy od współpracy pomiędzy różnymi instytucjami pomocy społecznej oraz partnerami społecznymi (głównie organizacjami pozarządowymi), stowarzyszeniami kościołami i związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

2. Formy pomocy instytucjonalnej w powiecie

Zadaniem pomocy społecznej jest m.in. tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym niezbędnej infrastruktury socjalnej.

W systemie pomocy społecznej winny funkcjonować instytucje i placówki, umożliwiające pełną realizację zadań, wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Oferowana pomoc będzie wówczas profesjonalna i kompleksowa.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego funkcjonują instytucje i organizacje pozarządowe działających na obszarze pomocy społecznej, wśród których znajduje się również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej. Należą do nich:

- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Zakład Opiekuńczo - Lecznicy,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Warsztat Terapii Zajęciowej,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Dom Pomocy Społecznej,
- Komenda Powiatowa Policji
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Kolbuszowej,
- Stowarzyszenie na Rzecz osób Niepełnosprawnych RAZEM w Cmolasie,
- Polski Czerwony Krzyż,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej w Kolbuszowej,
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

3. Zjawiska społeczne zagrażające mieszkańcom powiatu

3.1. Bezrobocie

Zjawisko bezrobocia jest obecnie najbardziej palącym problemem dotyczącym znaczną część społeczeństwa naszego kraju. Jest ono odbiciem sytuacji gospodarczej i skutkuje bezpośrednio na nastroje społeczne. Dlatego też rozwiązywanie tego problemu, łagodzenie skutków bezrobocia, które w naszej rzeczywistości jest już zjawiskiem trwałym dotyczy nas wszystkich. Wspólnym wysiłkiem i w ramach ścisłej współpracy przy tworzeniu warunków do powstawania nowych miejsc pracy można ograniczyć to zjawisko.

Ustawowo jednostkami administracyjnymi powołanymi do przeciwdziałania bezrobociu są powiatowe urzędy pracy, wchodzące w skład powiatowej administracji zespolonej i podległe starostom. W naszym powiecie zadania te realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Kolbuszowej.

Na dzień 31 grudnia 2008r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kolbuszowej zarejestrowanych było 3474 bezrobotnych w tym 1924 kobiety, co stanowi ponad 55 % ogółu bezrobotnych. W porównaniu do końca 2007 roku liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 332 osoby tj. o 8,7 %, w tym bezrobotnych kobiet o 229 tj. o 10,6 %. Poniższa tabela oraz wykres ilustrują stan liczby bezrobotnych na przestrzeni całego ubiegłego roku z podziałem na poszczególne miesiące.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Ogółem	3920	3941	3752	3467	3298	3326	3214	3203	3217	3278	3361	3474
W tym kobiet	2197	2160	2033	1914	1901	1939	1913	1884	1859	1920	1902	1924

Źródło: PUP w Kolbuszowej

Z danych z tabeli wynika, że ilość osób pracujących przed zarejestrowaniem w ciągu 2008 roku zmniejszyła się o 181 osób, natomiast w stosunku do poprzedniego kwartału liczba ta wzrosła o 207 osób.

Liczba osób dotychczas niepracujących zwiększyła się o 267 osób w porównaniu do roku 2007, natomiast w porównaniu z III kwartałem 2008 wzrosła o 50 osób. Powyższe wartości pokazują, że mamy do czynienia z tendencją zmniejszania się grupy osób poprzednio pracujących oraz zwiększania się grupy osób bez żadnego doświadczenia zawodowego.

Zróżnicowanie terytorialne liczby bezrobotnych przedstawia się następująco:

Nazwa	Razem	W tym	%
Kolbuszowa	1297	739	37,33
Cmolas	484	276	13,93
Majdan Królewski	708	381	20,38
Niwiska	303	175	8,72
Raniżów	342	177	9,84
Dzikowiec	340	176	9,79
Ogółem	3474	1924	100,00

Źródło: PUP w Kolbuszowej

Stopa bezrobocia w rejonie działania Powiatowego Urzędu Pracy wyniosła na koniec roku 2008 – 15,1 % - w stosunku do roku ubiegłego nastąpił spadek o 1,5 %. Największy udział bezrobotnych w ogólnej liczbie występuje w mieście i gminie Kolbuszowa – 37,3 % oraz w gminie Majdan Królewski – 20,4 %, najmniejszy zaś w gminie Niwiska 8,7 % oraz gminie Dzikowiec i gminie Raniżów – 9,8 %.

W porównaniu do roku poprzedniego 2007 największe zmiany liczby bezrobotnych nastąpiły w gminach: Kolbuszowa - spadek o prawie 1,4 %, Cmolas - wzrost o prawie 0,8 %, Dzikowiec - wzrost o ponad 0,5 %. Najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkuje na terenie gminy Kolbuszowa - 1297 osób i w gminie Majdan Królewski – 708 osób, najmniej natomiast na terenie gminy Niwiska tj. 303 osoby, gminy Dzikowiec – 340, gminy Raniżów – 342 osoby oraz gminy Cmolas – 484 osoby.

Na koniec 2008 roku zarejestrowane były 3002 osoby zamieszkałe na wsi (w tym 1657 kobiet), co stanowi 86 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, pozostałe 14 % to bezrobotni zamieszkali na terenie miasta Kolbuszowa. Kobiety stanowią 86 % populacji zamieszkałej na wsi. Bezrobotni bez prawa do zasiłku stanowią 84 % ogółu zarejestrowanych zamieszkałych na wsi. Wartość ta zmalała o 9 % w stosunku do roku 2007 roku.

Stopa bezrobocia w % w poszczególnych miesiącach 2008 r.

Miesiąc	Powiat	Województwo	Kraj
Styczeń	16,9	14,8	11,7
Luty	17,0	14,7	11,5
Marzec	16,3	14,2	11,1
Kwiecień	15,3	13,6	10,5
Maj	14,6	13,1	10,0
Czerwiec	14,7	12,8	9,6
Lipiec	14,3	12,7	9,4
Sierpień	14,3	12,6	9,3
Wrzesień	14,1	12,3	8,9
Październik	14,3	12,2	8,8
Listopad	14,7	12,6	9,1
Grudzień	15,1	13,1	9,5

Źródło: PUP w Kolbuszowej

Szanse na znalezienie pracy w dużej mierze zależą od poziomu i rodzaju kwalifikacji. Osoby posiadające wysokie kwalifikacje zawodowe mają mniejsze trudności w znalezieniu nowego zatrudnienia. Również osoby z bardzo konkretnymi kwalifikacjami na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej łatwiej znajdują prace. Natomiast osoby posiadające niskie kwalifikacje znajdują się w znacznie trudniejszej sytuacji.

Struktura osób bezrobotnych według wykształcenia na dzień 31.12.2008 roku, w ogólnej liczbie 3474 bezrobotnych przedstawia się, jak w poniższej tabeli:

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	W tym kobiet	Procent ogółu bezrobotnych
Wyższe	212	148	6,10
Policealne i średnie	845	552	24,30
Średnie ogólnokształcące	275	205	7,90
Zasadnicze zawodowe	1222	634	35,10
Gimnazjalne i poniżej	920	385	26,40

Źródło: PUP w Kolbuszowej

W porównaniu do końca 2007 roku najbardziej znacząca zmiana nastąpiła w grupie osób bezrobotnych posiadających wykształcenie gimnazjalne i poniżej. Liczba osób bezrobotnych z takim wykształceniem zmniejszyła się o 191 osób. Znaczny spadek nastąpił również w grupie osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe o 119 osób.

Na koniec 2008 roku w poszczególnych przedziałach wiekowych zarejestrowanych było:

Przedział wiekowy	Liczba bezrobotnych ogółem	W tym kobiet	Procent ogółu bezrobotnych
18-24 lat	785	468	22,6
25 - 34 lat	949	589	27,3
35 - 44 lat	797	478	22,9
45 - 54 lat	730	346	21,0
55 - 59 lat	183	43	5,2
60 - 64 lat	30	0	0,8

Źródło: PUP w Kolbuszowej

Z tabeli wynika, że najliczniejszą grupę stanowią bezrobotni w wieku od 25 do 34 lat (949 osób – ponad 27 % ogółu bezrobotnych) Liczne grupy stanowią również bezrobotni:

- w wieku od 35 do 44 lat (797 osób, co stanowi prawie 23 % ogółu),
- w wieku od 18 do 24 lat (785 osób, co stanowi prawie 23 % ogółu),
- w wieku od 45 do 54 lat (730 osób, co stanowi ponad 21 % ogółu bezrobotnych).

Z ogólnej liczby bezrobotnych w przedziale wiekowym od 18 do 24 lat kobiety stanowią 60 %, w przedziale od 25 do 34 stanowią 62 %, w przedziale od 35 do 44 lat – 60 %, w przedziale od 45 do 54 lat – 47 % a w przedziale od 55 do 59 lat – 23 %.

Z powyższych danych wynika, że cechą charakterystyczną bezrobocia jest wysoki udział ludzi młodych w ogólnej strukturze zarejestrowanych bezrobotnych. Mimo preferowanego przez urząd kierowania do pracy młodzieży jej sytuacja jest nadal bardzo trudna. W równie trudnej sytuacji są także kobiety.

3.2. Niepełnosprawność

Ostatnie pełne dane dotyczące liczby osób niepełnosprawnych w Polsce pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego 2002. Według jego wyników w 2002 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła blisko 5,5 mln, w tym około 4,5 mln posiadało prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności, a 4,3 mln były to osoby w wieku 15 lat i więcej. Według ostatnich danych GUS liczba tych ostatnich systematycznie spada i w 2008 roku wyniosła około 3,7 mln osób. Oznacza to, że 11,8% ludności w wieku 15 lat i więcej posiada prawne orzeczenie niepełnosprawności. W 2008 roku liczba osób niepełnosprawnych prawnie w wieku produkcyjnym wynosiła około 2,2 mln i stanowiła 9,3% ludności w tym wieku.

Najczęstszą przyczynę niepełnosprawności stanowią schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Relatywnie niższy udział procentowy osób z uszkodzeniami narządu wzroku i słuchu, z chorobą psychiczną i upośledzeniem umysłowym w zbiorowości osób niepełnosprawnych dotyczy jednak tysięcy osób o obniżonej sprawności w codziennym funkcjonowaniu, a zatem i wymagających szczególnego podejścia w edukacji, na rynku pracy i w życiu codziennym.

W powiecie kolbuszowskim według wyników Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 r. było 8 260 osób niepełnosprawnych, tj. 13,4% ogółu ludności powiatu. W porównaniu z innymi powiatami jest to jeden z wyższych wskaźników w województwie.

Większość osób niepełnosprawnych to mieszkańcy wsi – 7260, tj. 87,9%. Natomiast w mieście niepełnosprawni stanowią 1000 osób, tj. 12,1%. Jest to wskaźnik porównywalny ze wskaźnikiem rozmieszczenia ludności powiatu pomiędzy terenami miejskim i wiejskim. Spośród niepełnosprawnych z całego powiatu 5,6 % stanowiły dzieci tj. 465, z czego większość – 383 pochodziła z terenów wiejskich.

Na dzień dzisiejszy powiat nie dysponuje pełną informacją o osobach niepełnosprawnych i ich sytuacji. Informacje te są z reguły rozproszone i jednocześnie mogą się wzajemnie pokrywać. Część osób jest zarejestrowanych w bazach danych ZUS lub KRUS, część pobiera świadczenia z ośrodków pomocy społecznej na podstawie orzeczeń powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności. Właściwość terytorialna oddziałów KRUS i ZUS nie pokrywa się z obszarem terytorialnym powiatu stąd też brak rzetelnych danych.

Jednakże z wyżej przytoczonych danych jasno wynika, że większość osób niepełnosprawnych z terenu powiatu zamieszkuje na obszarach wiejskich, a co za tym idzie, boryka się na co dzień z problemami dostępności do pracy, informacji, dóbr kultury, a także z barierami architektonicznymi i komunikacyjnymi oraz z barierą w mentalności społecznej.

Według stanu na dzień 31.12.2008r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kolbuszowej zarejestrowane były ogółem 84 osoby niepełnosprawne, w tym 32 kobiety. Z tej ogólnej liczby 16 osób pobierało zasiłek dla bezrobotnych, a 63 osób poprzednio pracowało. Większość zarejestrowanych osób zamieszkuje na wsi – 75 osób, a 18 z nich posiada gospodarstwo rolne. W roku 2008 zarejestrowało się 159 osób niepełnosprawnych bezrobotnych w tym 55 kobiet.

Miesiąc	Ogółem nowo rejestrowanych niepełnosprawnych bezrobotnych	W tym kobiet
Styczeń	14	4
Luty	5	1
Marzec	8	5
Kwiecień	11	1
Maj	12	6
Czerwiec	13	4
Lipiec	21	10
Sierpień	12	4
Wrzesień	21	11
Październi	10	0
Listopad	18	6
Grudzień	14	3
Razem	159	55

Źródło: PUP w Kolbuszowej

Niepelnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy wg stopnia niepełnosprawności.

Stopień niepełnosprawności	Znaczny	Umiarkowany	Lekki
Niepelnosprawni Bezrobotni	2	33	49
Niepelnosprawni poszukujący pracy	8	14	3
Niepelnosprawni razem	10	47	52

W ciągu całego ubiegłego roku pracodawcy zgłosili ogółem 15 ofert pracy dla osób niepełnosprawnych w takich zawodach jak: sprzątaczką, portier, magazynier, robotnik gospodarczy, krawiec odzieży, kierowca – operator wózków jezdniowych, pracownik biurowy. Jedna oferta pracy przypadała na 9 osób niepełnosprawnych.

Struktura niepełnosprawnych zarejestrowanych wg wieku.

Przedział wiekowy	Niepelnosprawni bezrobotni	Niepelnosprawni Poszukujący Pracy
18-24 lat	10	4
25-34 lat	17	3
35-44 lat	23	5
45-54 lat	27	9
55-59 lat	5	4
60 i więcej lat	2	0

Nasilanie się wraz z wiekiem natężenia zjawiska niepełnosprawności w powiecie jest bardzo podobne jak w całym województwie podkarpackim. Najwięcej osób niepełnosprawnych w stosunku do ogółu ludności jest w przedziale 60 lat i więcej. Również w tym przedziale przeważają kobiety nad mężczyznami. Do 60 roku życia więcej jest niepełnosprawnych mężczyzn niż kobiet. Odzwierciedla to stałą prawidłowość demograficzną, gdyż w Polsce więcej rodzi się mężczyzn niż kobiet. Również śmiertelność mężczyzn w przedziale 60 lat i więcej jest wyższa niż wśród kobiet. Większa ilość kobiet podyktowana jest również następną prawidłowością, która odnosi się do długości życia, gdzie kobiety żyją dłużej od mężczyzn średnio o blisko 10 lat.

Struktura niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP wg wykształcenia.

Wykształcenie	Wyższe	Policealne i średnie zaw.	Średnie ogólno kształc	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne	Podstawowe i podstawowe nieukończone
Niepelnosprawni bezrobotni	1	8	7	36	2	30
Niepelnosprawni poszukujący pracy	5	7	1	7	0	5
Niepelnosprawni razem	6	15	8	43	2	35

Źródło: PUP w Kolbuszowej

Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w powiecie jest zróżnicowany. Wykształcenie tych osób jest na znacznie niższym poziomie niż wśród populacji osób zdrowych i sprawnych. Niewiele jest osób niepełnosprawnych posiadających wykształcenie wyższe. Więcej jest mężczyzn z wyższym oraz średnim wykształceniem. Jest to tendencja odwrotna niż wśród osób sprawnych, gdzie bardziej wykształcone są kobiety. Alarmująco niski jest poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych na wsi. Jednak tendencja ta jest porównywalna do poziomu w gronie populacji ludzi zdrowych.

Większość osób niepełnosprawnych deklaruje, iż utrzymuje się z renty inwalidzkiej lub innych świadczeń (renty socjalne, zasiłki stałe) z pomocy społecznej. Następną znaczącą grupą osób utrzymuje się z emerytury. Dużo osób niepełnosprawnych deklaruje, że są na utrzymaniu innych (głównie małżonków, rodziców, rzadziej rodzeństwa i dalszych członków rodzin).

3.3. Instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych

Na terenie powiatu funkcjonują 4 zakłady pracy chronionej, oraz różnorodne instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

3.3.1. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie powiatu kolbuszowskiego funkcjonują Warsztaty Terapii Zajęciowej. Zostały one utworzone 24 grudnia 2004r. na podstawie umowy nr1/2004 z dnia 9 listopada 2004r. Powstanie WTZ w Kolbuszowej współfinansowane zostało ze środków PFRON, powiatu kolbuszowskiego oraz Caritas Diecezji Rzeszowskiej. Organem prowadzącym jest Caritas Diecezji Rzeszowskiej. WTZ działa na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008r. nr 14, poz. 92 z późn. zm.) oraz na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. nr 63 poz. 587).

Uczestnikami Warsztatów są osoby niepełnosprawne, które dostały wskazania do terapii zajęciowej w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wydanym przez właściwy organ. Liczba uczestników warsztatu: 30 osób z czego większość ze znacznym stopniem niepełnosprawności i kilka z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Pośród uczestników warsztatu są osoby z obniżeniem sprawności intelektualnej lub upośledzeniem umysłowym. Około 1/3 uczestników to osoby ze schorzeniami narządów ruchu.

Rehabilitacja uczestników prowadzona jest w grupach terapii zajęciowej tworzonych w oparciu o różne rodzaje niepełnosprawności i indywidualne programy rehabilitacji. Zajęcia odbywają się w 6 pracowniach terapii zajęciowej: artystyczno-malarska, komputerowo-poligraficzna, gospodarstwa domowego, stolarska, gobelinu i haftu, wikliniarsko-ogrodnicza. Każdy uczestnik poddany jest zajęciom usprawniającym zgodnie z zaleceniami lekarskimi. Proces rehabilitacji, czas trwania zajęć w warsztacie wynosi 35 godzin tygodniowo.

Warsztat jest czynny 5 dni w tygodniu w godzinach od 8.00 do 16.00. Osobą bezpośrednio odpowiedzialną za prace WTZ jest Kierownik.

W warsztatach terapii zajęciowej pracuje w sumie 12 osób – 10 i 1/16 etatu. W WTZ pracują: terapeuci zajęciowi – 6 osób, psycholog, rehabilitant, pielęgniarka, księgowa, pracownik administracyjno-socjalny, kierowca.

3.3.2. Środowiskowy Dom Samopomocy

W Kolbuszowej funkcjonuje środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzony przez gminę Kolbuszowa, który jest placówką dziennego pobytu – zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku.

ŚDS przeznaczony jest dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi i z niepełnosprawnością intelektualną. Z usług świadczonych przez Ośrodek korzystają stale 44 osoby. Przyjęcie do ŚDS odbywa się za zgodą uczestnika na podstawie decyzji administracyjnej kierownika Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej, w oparciu o właściwą dokumentację:

- wywiad środowiskowy,
- zaświadczenie lekarskie
- zaświadczenie psychologiczne.

Pobyty w placówce jest częściowo odpłatny (zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej) i uzależniony od dochodu uczestnika. W uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość całkowitego zwolnienia z ponoszenia odpłatności. Zakres i poziom świadczonych form pomocy dostosowany jest do możliwości psychofizycznych uczestników, zajęcia prowadzone są indywidualnie i grupowo. Placówka zatrudnia kadrę specjalistów, głównie z wykształceniem wyższym, nadal podwyższającą swoje umiejętności zawodowe i wyróżniającą się szczególnymi predyspozycjami do pracy z osobami niepełnosprawnymi.

Zadania Środowiskowego Domu Samopomocy:

- zapewnianie uczestnikom dziennego pobytu i opieki oraz zaspokojenie ich niezbędnych potrzeb bytowych i zdrowotnych,
- udzielanie opieki pielęgnarsko – medycznej,
- zapewnianie oparcia społecznego osobom z zaburzeniami psychicznymi,
- umożliwianie udziału w rehabilitacji, terapii zajęciowej, logoterapii i psychoterapii,
- rozwijanie zainteresowań, umożliwienie rozwoju kulturalnego i osobowościowego uczestników,
- działanie służące integracji uczestników Domu ze społeczeństwem,
- dbanie o higieniczne i bezpieczne warunki pobytu,
- prowadzenie specjalistycznej pracy socjalnej i terapeutycznej rozwijającej samodzielność osób oraz wzmacnianie ich integracji ze środowiskiem,
- prowadzenie poradnictwa specjalistycznego
- wypracowanie wdrażanie i nowych metod pracy z rodziną, w której funkcjonuje osoba z zaburzeniami psychicznymi,
- zapewnienie posiłków w trakcie pobytu w Domu.

3.3.3. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna

Dzieci i młodzież niepełnosprawna z terenu powiatu kolbuszowskiego realizują obowiązek szkolny w szkołach macierzystych lub szkołach z oddziałami specjalnymi. Od niedawna na terenie powiatu działa Szkoła Podstawowa Specjalna w Kolbuszowej Dolnej oraz Gimnazjum nr 1 w Kolbuszowej, które przyjmują dzieci z umiarkowanym i znacznym upośledzeniem.

W Kolbuszowej działa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, której rejon działania obejmuje 6 gmin.; sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą w wieku od 0-19 roku życia - łącznie 19 115 osób. Poradnia ma pod opieką 93 placówki oświatowe; przedszkola, szkoły, świetlice itp. (w tym szkoła podstawowa specjalna i gimnazjum). Poradnia udziela pomocy dzieciom (od urodzenia) i młodzieży (do ukończenia edukacji) oraz ich rodzicom, opiekunom, nauczycielom i wychowawcom. Świadczy usługi w zakresie:

- 1) wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, efektywności uczenia się, nabywania i rozwijania umiejętności negocjacyjnych rozwiązywania konfliktów i problemów oraz innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej;
- 2) profilaktyka uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy psychologiczno - pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka;
- 3) terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych;
- 4) pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowania kariery zawodowej;
- 5) prowadzenie edukacji prozdrowotnej wśród uczniów, rodziców i nauczycieli;
- 6) pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwoju potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów;
- 7) wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny;
- 8) wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji szkoły.

Kadrę Poradni stanowi 11 osób, w tym 6 psychologów i 5 pedagogów.

W latach 2007 - 2008. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna przyjęła 1515 osób, wydała 127 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, a pracownicy poradni odbyli 19 interwencji domowych w sytuacjach kryzysowych. Najczęstszymi przyczynami interwencji domowych były: fobie szkolne, myśli i próby samobójcze, wykorzystanie seksualne, śmierć członka rodziny oraz znęcanie się dzieckiem i przemoc.

3.3.4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Zgodnie z art. 35a ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, do zadań powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, realizowanych przez powiatowe centrum pomocy rodzinie należy:

- opracowywanie zgodnych ze strategią rozwoju województwa, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - a. rehabilitacji społecznej,
 - b. przestrzegania praw osób niepełnosprawnych (Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2007-2010)
- podejmowanie działań ograniczających skutki niepełnosprawności,
- opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej,
- dofinansowanie:

a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;

W 2008r. o dofinansowanie wraz z opiekunami ubiegało się 200 osób, w tym 62 opiekunów. Przyznano dofinansowanie na łączną kwotę 119 506,00 zł. Wśród osób, które otrzymały dofinansowanie było:

- 93 mieszkańców wsi
- 63 kobiet
- 45 dzieci

b) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,

O dofinansowanie w 2008r. wyposażenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze złożono 1094 wnioski, z czego rozpatrzono pozytywnie 1082 wnioski na łączną kwotę: 386 330,31 zł. Wśród osób, które otrzymały dofinansowanie było:

- 962 mieszkańców wsi
- 645 kobiet
- 79 dzieci

Przyznano:

- pieluchomajtki, worki i cewniki – 867
- wózki inwalidzkie – 12
- aparaty słuchowe – 129
- obuwie ortopedyczne – 15
- materace – 14
- protezy – 18
- parapodium – 3
- balkoniki – 11
- soczewki – 4
- gorset – 4
- peruka 1
- kule -7
- proteza powietrzna – 5
- gorset korekcyjny - 4

O dofinansowanie w 2008r. wyposażenia w sprzęt rehabilitacyjny rozpatrzono 27 wnioski na łączną kwotę: 18 680,00 zł. Wśród osób, które otrzymały dofinansowanie było:

- 17 mieszkańców wsi
- 15 kobiet
- 2 dzieci

Przyznano:

- rowery rehabilitacyjne – 19
- łóżka rehabilitacyjne - 4
- wioślarz - 1
- bieżnia elektryczna - 1
- fotel masujący – 1
- rower trójkołowy - 2

c). likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się, i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;

W 2008r. o dofinansowanie do w/w zadania ubiegało się 38 osób. Przyznano łączną kwotę dofinansowania w wysokości 145 330,81 zł.

Na likwidację barier technicznych rozpatrzono pozytywnie 4 wnioski na kwotę 4 516,00 zł.

Przyznano: pralka automatyczna – 4

Na likwidację barier w komunikowaniu się rozpatrzono pozytywnie 7 wniosków na kwotę 14 960,00 zł.

Przyznano: komputery – 7

Na likwidację barier architektonicznych w 2008r. wpłynęły 24 wnioski, z czego rozpatrzono pozytywnie i przyjęto do realizacji 18 wniosków na łączną kwotę 125 854,81 zł.

Przyznano:

- przystosowanie łazienki dla potrzeb osób niepełnosprawnych – 17
- podjazd - 1

W 2008 r. na działalność WTZ w Kolbuszowej przeznaczono ze środków PFRON kwotę 402 420 zł.

W Warsztatach uczestniczyły łącznie 33 osoby w tym:

- 26 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności
- 7 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności

3.3.5. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Na terenie powiatu kolbuszowskiego działa również Powiatowy Zespół d/s Orzekania o Niepełnosprawności powołany zarządzeniem Starosty Kolbuszowskiego dnia 27.08.1999r. Zespół realizuje zadania określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, natomiast szczegółowe zasady orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności regulują przepisy Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności

W skład powiatowego zespołu wchodzi:

1. przewodniczący,
2. sekretarz,
3. lekarze (11) o specjalnościach: internista (3), chirurg (2), pediatra (2), okulista (1), psychiatra (1), laryngolog (1), reumatolog (1),
4. członkowie składów orzekających w szczególności: psycholog (1), pedagog (2), doradca zawodowy (1) i pracownik socjalny (2).

W powiatowych zespołach orzeka się, w co najmniej dwuosobowych składach orzekających (lekarz – jako przewodniczący składu z głosem decydującym oraz członek). Każdy uczestniczący w składzie orzekającym wydaje własną ocenę (o stanie zdrowia – lekarz, ocenę psychologiczną – psycholog, ocenę sytuacji społecznej – pracownik socjalny, i zawodowej – doradca zawodowy), która stanowi podstawę do dyskusji i ustalenia stopnia niepełnosprawności. Członkowie składów orzekających muszą posiadać aktualne zaświadczenia uprawniające do orzekania.

Do kompetencji powiatowego zespołu należy wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności osobom, które nie ukończyły 16-tego roku życia, orzeczeń o stopniu niepełnosprawności osobom, które ukończyły 16 lat dla celów pozarentowych, wydawanie orzeczeń o wskazaniach do ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym stosownie do naruszonej sprawności organizmu i ograniczeń funkcjonalnych uzasadniających korzystanie z nich oraz wydawanie legitymacji dla osoby niepełnosprawnej.

W 2008 roku wpłynęło 1324 wnioski o ustalenie stopnia niepełnosprawności (osoby powyżej 16 roku życia) oraz 434 wnioski o ustalenie niepełnosprawności (osoby poniżej 16 roku życia). Wydano 1342 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (w tym 410 osób zaliczono do znacznego stopnia niepełnosprawności, 532 do umiarkowanego, 344 do lekkiego stopnia niepełnosprawności, 34 osoby nie zaliczono do niepełnosprawnych, 22 osobom odmówiono wydania orzeczenia) i 409 orzeczeń o niepełnosprawności (307 zaliczono do osób

niepełnosprawnych, 102 nie zaliczono do osób niepełnosprawnych). Pierwszorazowo wydano 665 orzeczeń.

3.3.6. Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego i Urządzeń Pomocniczych

Na podstawie zawartego porozumienia każdego roku Powiat składa wniosek o dofinansowanie zadania określonego w porozumieniu pn. „Wypożyczalnia, konserwacja, serwis sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych”.

Wypożyczalnia Sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych” funkcjonuje od lipca 2005 roku. W pierwszym roku funkcjonowania z wypożyczalni skorzystało 46 osób w tym troje dzieci. Liczba udostępnionego sprzętu rehabilitacyjnego wyniosła 18 szt. a urządzeń pomocniczych 30 szt.

W następnym roku tj. 2006 liczba beneficjentów korzystających z pomocy wyniosła 368 osób w tym 41 dzieci i młodzież. Liczba udostępnionego sprzętu rehabilitacyjnego wyniosła 271 a urządzeń pomocniczych 194. Liczba posiadanego sprzętu na koniec roku 2006 wyniosła 208 szt. a urządzeń pomocniczych 113 szt. Planuje się, że na koniec roku bieżącego liczba sprzętu rehabilitacyjnego wzrośnie do 279 szt. a urządzeń pomocniczych 157 szt.

W roku 2008 z usług wypożyczalni skorzystało w sumie 431 osób z orzeczeniem o niepełnosprawności. Szczegółowy opis osób korzystających przedstawia się następująco.

Dzieci	Dorośli		
40	391		
	W tym ze stopieniem niepełnosprawności		
	Znacznym	Umiarkowanym	Lekkim
	294	73	24

Przy każdorazowym użyczeniu sprzętu beneficjentowi i opiekunowi lub członkowi rodziny były udzielane porady w zakresie korzystania i obsługi z sprzętu rehabilitacyjnego lub urządzenia pomocniczego.

3.3.7. Ośrodek Informacji dla Osób Niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne mają wiele problemów związanych z codziennym pokonywaniem barier architektonicznych i komunikacyjnych, brakiem pracy, ubóstwem, problemami w zaopatrzeniu w potrzebny sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, trudnościami w podjęciu nauki itp. Szczególny problem osoby niepełnosprawne mają z dotarciem do źródeł informacji. Wynika to nie tylko z istniejących barier architektonicznych utrudniających dotarcie do urzędów, ale też z niejasnych przepisów prawnych i rozproszenia kompetencyjnego instytucji działających na rzecz tego środowiska.

Ośrodek Informacji dla Osób Niepełnosprawnych powstał w kwietniu 2006 roku w ramach realizacji programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych pod nazwą: Ośrodki Informacji dla Osób Niepełnosprawnych. Celem strategicznym programu jest dostarczanie osobom niepełnosprawnym, opiekunom i pracodawcom aktualnych, rzetelnych i kompleksowych informacji, służących wyrównywaniu szans osób niepełnosprawnych w aktywizacji społecznej i zawodowej.

Ośrodek od początku istnienia działa w strukturach Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej. Działalność Ośrodka przewidziana jest do końca 2010 roku. W Ośrodku zatrudnione są dwie osoby.

Zadaniem Ośrodka Informacji dla Osób Niepełnosprawnych w Kolbuszowej jest dostarczanie informacji jak największej liczbie osób z całego powiatu kolbuszowskiego. Klienci Ośrodka otrzymują materiały informacyjne, publikacje w postaci informatorów, jak również ulotki informacyjne dotyczące uprawnień osób niepełnosprawnych i ich pracodawców. W ramach działalności Ośrodka osobom niepełnosprawnym udzielane są porady prawne, przez zatrudnionego na umowę zlecenie radcę prawnego.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2009r. pracownicy Ośrodka udzielili w sumie 5150 porad, w tym:

- telefonicznych - 1485
- osobistych - 3538
- poprzez e-mail - 3
- konsultacje radcy prawnego -124

3.3.8. Organizacje pozarządowe

Na rzecz osób niepełnosprawnych działają dwie organizacje pozarządowe:

- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Kolbuszowej,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „RAZEM” w Cmolasie.

Działania osób niepełnosprawnych wspierane są również przez takie organizacje jak: Polski Komitet Pomocy Społecznej – Zarząd Miejsko Gminny w Kolbuszowej, PCK, grupy charytatywne działające przy poszczególnych parafiach.

Odsetek osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie powiatu z roku na rok rośnie. Część z tych osób nie posiada żadnych środków utrzymania, jedynym źródłem dochodu są świadczenia wypłacane przez ośrodki pomocy społecznej w formie zasiłków. Osobom niepełnosprawnym mającym ograniczone możliwości poruszania się lub komunikowania się z otoczeniem udzielana jest pomoc w ramach pracy socjalnej.

Analizując dane statystyczne GUS, informacje uzyskane w toku współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych oraz gminami, a także dane własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowego Urzędu Pracy można wywnioskować, że naczelnym problemem w powiecie jest znacząca liczba osób niepełnosprawnych, z których więcej niż połowa zamieszkuje na wsi. Ponadto status materialny większości osób niepełnosprawnych jest niski, a możliwości jego poprawy znikome ze względu na ogólnie niski poziom wykształcenia i brak zainteresowania pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych. Poza problemami materialnymi osoby niepełnosprawne napotykają na szereg barier fizycznych i mentalnych zarówno w bliskim otoczeniu jak i szerszym środowisku. Ich sytuacja jest zależna od wielu czynników, także od rodzaju i stopnia dysfunkcji. Za dominujące rodzaje niepełnosprawności należy uznać niepełnosprawność ruchową o podłożu ortopedycznym i neurologicznym oraz dysfunkcje narządów słuchu i wzroku.

Zauważalnymi tendencjami w zakresie sytuacji osób niepełnosprawnych są wzrost liczby osób niepełnosprawnych samotnych, lub samotnie zamieszkujących, głównie starszych, wymagających opieki instytucjonalnej, niewielki wzrost zainteresowania młodych osób niepełnosprawnych zdobywaniem wyższych poziomów wykształcenia w formach szkolnych lub poprzez samokształcenie, chęć nawiązywania kontaktów poprzez internet, wzrost świadomości rodziców dzieci niepełnosprawnych dotyczącej możliwości rehabilitacji i stały wzrost liczby osób korzystających z form wsparcia ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej

4. Przemoc w rodzinie

Przemoc domowa to każde zachowanie, które powoduje psychiczne lub fizyczne cierpienie osoby bliskiej, narusza jej podstawowe prawa człowieka i ma na celu utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Problem nadużyć w rodzinie nie jest zjawiskiem nowym, ale diagnoza jego rozmiarów stanowi trudne zadanie. Ludzie często nie chcą się przyznać, nawet przed samym sobą do negatywnych zdarzeń, które mają miejsce w ich najbliższym otoczeniu. Z uwagi na to, że osoby dopuszczające się przemocy zwykle zachowują się na zewnątrz inaczej, niż na osobności, większość ludzi najczęściej nie zdaje sobie z niej sprawy. Czasem trudno jest uwierzyć, że ktoś, kto zachowuje się publicznie przyzwoicie, może nieludzko traktować swoją rodzinę. Chociaż ofiarami przemocy domowej mogą być zarówno kobiety, jak i mężczyźni, te pierwsze są znacznie bardziej narażone na systematyczne i najpoważniejsze jej formy, włącznie z przemocą seksualną.

Przemoc domowa to duży i poważny problem społeczny. Ze względu na to, że występuje on w zaciszu domowym, trudno jest ustalić skalę tego zjawiska na terenie naszego powiatu, a co za tym idzie udzielić właściwej pomocy ofiarom tejże przemocy. Poczucie wstydu i obawa, że inni nie uwierzą, może dodatkowo utrudnić decyzję o zwróceniu się o pomoc. W takich sytuacjach ważne jest znalezienie osoby przed którą można się otworzyć, przełamać tabu i w bezpiecznych warunkach opowiedzieć o swoim problemie.

Przekonanie społeczeństwa, że przemoc domowa nie jest prywatną sprawą jej ofiar, i uświadomienie osobom pokrzywdzonym przysługujących im praw i możliwości działania to główne cele interwencji kryzysowej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Kolbuszowej w ramach działań interwencji kryzysowej oferuje pomoc w sprawach dotyczących przemocy

4.1. Krajowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania. To, zdaniem specjalistów, rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga on podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania. Dlatego też realizacja Programu powinna uwzględniać wszechstronne działania.

Najczęściej identyfikowanymi ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci. Istnieją jednak powody by sądzić, że przemoc rodzinna dotyczy także często mężczyzn, osób starszych i niepełnosprawnych.

Program skierowany jest do:

- 1) ofiar przemocy w rodzinie, w tym:
 - dzieci,
 - współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
 - osób starszych,
 - osób niepełnosprawnych;
- 2) sprawców przemocy w rodzinie;
- 3) świadków przemocy w rodzinie.

Krajowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie proponuje trzy rodzaje działań:

- 1) działania interwencyjne: opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające i izolujące, kierowane do sprawców przemocy w rodzinie;

- 2) działania wspierające: psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie;
- 3) działania korekcyjno – edukacyjne kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Realizatorami programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są:

- organy administracji rządowej przy wsparciu państwowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- jednostki samorządu terytorialnego przy współpracy organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych.

Wśród interwencji przeprowadzonych przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Kolbuszowej w 2007r. odnotowano 81 przypadków przemocy w rodzinie. W roku 2006 funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Kolbuszowej przeprowadzili w ramach przemocy domowej ogółem 532 interwencji, z tego 137 było objętych procedurą „Niebieskiej Karty”.

Liczba interwencji domowych na terenie powiatu kolbuszowskiego w roku 2007 wyniosła:

- interwencje objęte procedurą „Niebieskiej Karty” – 181
- rodziny, w których była więcej niż jedna interwencja – 32
- liczba sprawców przemocy ogółem w ramach „Niebieskiej Karty” – 181
- liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej – 390

W wyniku przemocy domowej w 2007 roku liczba pokrzywdzonych małoletnich do ukończenia 13 roku życia, wyniosła 117, a małoletnich w wieku od 13 do 18 lat – 76.

Dla porównania w roku 2008 liczba interwencji domowych przedstawiała się następująco:

- interwencje objęte procedurą „Niebieskiej Karty” – 183
- rodziny, w których była więcej niż jedna interwencja – 27
- liczba sprawców przemocy ogółem w ramach „Niebieskiej Karty” – 183
- liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej – 402

O sytuacji ofiar przemocy i ich rodzin systematycznie informowane są pozostałe instytucje, działające w ramach Powiatowego Interdyscyplinarnego Zespół Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w tym Ośrodki Pomocy Społecznej.

4.2. Powiatowy Interdyscyplinarny Zespół Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

W powiecie kolbuszowskim funkcjonuje Powiatowy Interdyscyplinarny Zespół Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład, którego wchodzi przedstawiciele: Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Poradni Psychologiczno Pedagogicznej, Sądu Rejonowego, Komendy Powiatowej Policji, Świetlicy Profilaktyczno – Wychowawczej. Prace zespołu są koordynowane przez PCPR w Kolbuszowej. Zespół między innymi zapewnia przepływ informacji i współpracę pomiędzy wymienionymi instytucjami w zakresie pomocy ofiarom przemocy oraz w zakresie profilaktyki przemocy domowej. Zespół spotyka się w miarę potrzeb, nie rzadziej, jednak niż raz w miesiącu. Podczas spotkań członkowie Zespołu przedstawiają swoje propozycje w zakresie rozwiązywania problemu przemocy domowej, omawiają efekty działań podejmowanych przez poszczególne instytucje, ustalają wspólną strategię podejmowanych działań zarówno o zasięgu powiatowym, jak i w konkretnych, omawianych przypadkach.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego działa specjalny telefon interwencyjny, pod którym całodobowo dyżuruje pracownik PCPR. Telefon służy głównie do przyjmowania

zgłoszeń o konieczności podjęcia interwencji oraz do koordynowania działań poszczególnych instytucji – członków Interdyscyplinarnego Zespołu.

4.3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Ponadto w naszym Powiecie działa Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Niwiskach administrowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej. Jest to mieszkanie 3 - pokojowe w pełni wyposażone, w którym mogą jednocześnie przebywać dwie lub trzy rodziny. Czas pobytu w mieszkaniu to 3 miesiące. Mieszkanie jest przeznaczone głównie dla ofiar przemocy domowej, rodzin dotkniętych nagłym kryzysem. Okres pobytu w Ośrodku jest tak przewidziany, żeby ofiary przemocy mogły odzyskać równowagę psychiczną i podjąć aktywność w celu zmiany swojej sytuacji. W czasie pobytu w Ośrodku, a także w późniejszym okresie osoby mogą liczyć na pomoc pracowników PCPR w Kolbuszowej w zakresie porad prawnych oraz na udzielenie indywidualnego wsparcia. Pracownik socjalny towarzyszy osobie potrzebującej takiej pomocy w podejmowanych działaniach np. wspólna wizyta w Poradni, w Sądzie, na Policji. Najczęściej z pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej korzystają matki z małymi dziećmi – ofiary przemocy. W większości przypadków istnieje konieczność pomocy psychologicznej – w tym zakresie współpracujemy z Poradnią Zdrowia Psychicznego w Kolbuszowej. Jeżeli chodzi o pomoc psychologiczną dla dzieci współpracujemy z psychologami i pedagogami Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Kolbuszowej.

W powiecie kolbuszowskim, na terenie gminy Kolbuszowa działa Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza prowadzona przez Polski Komitet Pomocy Społecznej. Świetlica zapewnia opiekę i zajęcia w godzinach popołudniowych dla 35 dzieci, także z rodzin dotkniętych, bądź zagrożonych problemem przemocy.

W ramach profilaktyki przemocy, w szkołach naszego powiatu prowadzone są zajęcia dotyczące między innymi przemocy domowej przez członków Interdyscyplinarnego Zespołu. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w zakresie profilaktyki przemocy prowadzi w szkołach gimnazjalnych warsztaty pt. „Zachowania agresywne wśród młodzieży”. Prowadzi również poradnictwo dla rodziców. W ramach Poradni funkcjonuje również **telefon zaufania**, na który mogą dzwonić dzieci i młodzież potrzebująca porady, czy pomocy.

Ponadto pracownicy Poradni biorą udział w interwencjach w miejscu zamieszkania rodziny, w sytuacjach, w których ofiarami przemocy są dzieci. Najczęstszą przyczyną tych interwencji jest przemoc psychiczna, fizyczna, w tym seksualna. W ciągu roku odnotowuje się około 20 przypadków takich interwencji. Niemal wszystkie te dzieci korzystają następnie z pomocy w formie systematycznej terapii.

Pracownicy socjalni w Ośrodkach Pomocy Społecznej w Powiecie na bieżąco monitorują sytuację w środowiskach zagrożonych przemocą poprzez częste odwiedziny i stały kontakt z poszczególnymi rodzinami.

Z rodzinami dotkniętymi problemem przemocy, w których ofiarami są dzieci pracują także pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej. Staramy się zapewnić im właściwą pomoc i wsparcie, a w skrajnych przypadkach także opiekę. W tym zakresie współpracujemy z Sądem, w tym z kuratorami rodzinnymi i Policją.

W 2008 r. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej udzielił pomocy 19 rodzinom, tj. łącznie 76 osobom. W większości przypadków (15 rodzin) były to interwencje domowe, obejmujące całe systemy rodzinne, natomiast w pozostałych przypadkach spotkania odbywały się w siedzibie PCPR w Kolbuszowej.

Z poszczególnych form poradnictwa skorzystało:

- 39 osób – poradnictwo socjalne
- 5 osób – poradnictwo prawne.

Ponadto z pomocy w formie schronienia w hotelu w 2008r. skorzystało ogółem 5 osób, tj. 2 kobiety, 1 mężczyzna, 2 dzieci

Celem działań podjętych przez OIK było przede wszystkim:

- zapewnienie bezpieczeństwa członkom rodziny - odizolowanie od sprawcy i stworzenie szansy na wprowadzenie korzystnych zmian w życiu i systemie rodzinnym,
- zebranie informacji na temat sytuacji w rodzinie, opracowanie planu pomocy i realizacja,
- dostarczenie w/w osobom informacji o zjawisku przemocy, konsekwencjach prawnych i innych,
- informowanie o planowanych przez PCPR działaniach, możliwościach szukania pomocy, o jednostkach udzielających porad specjalistycznych, urzędowych i innych.

Wszystkim ofiarom przemocy udzielono pomocy psychologiczno - pedagogicznej. Systematycznie organizowano spotkania z pracownikiem socjalnym. Udzielenie wsparcia miało na celu:

- podniesienie poczucia własnej wartości,
- pomoc w przejściu przez sytuację kryzysową i w odnalezieniu się w nowym środowisku,
- wzmocnienie poczucia własnej niezależności,
- podtrzymywanie koncentracji na własnych potrzebach,
- wskazywanie nowych sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

4.4. Hostel Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej

Następną grupą osób wymagającą pomocy są osoby, które znalazły się w sytuacji kryzysowej wynikającej z niekorzystnych, często patologicznych sytuacji rodzinnych lub zdarzeń losowych, których nie są w stanie same rozwiązać. Osoby te głównie oczekują informacji i porad prawno – psychologicznych i sporadycznie uzyskania schronienia. Nie zauważano nasilenia zapotrzebowania na wymienione wyżej usługi, a ilość osób zwracających się o pomoc oscyluje od kilku do kilkunastu rocznie.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Niwiskach 431 powstał w 2003r. Utworzenie Ośrodka uchwałą nr 60/234/03 Zarząd Powiatu powierzył Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej. Ośrodek powstał w ramach programu „Opieka nad dzieckiem i rodziną”

Hostel Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej znajduje się w gminie Niwiska 431. Jest oddalony o około 10 km od centrum Kolbuszowej. Jest to mieszkanie o powierzchni około 62 m². Mieszkanie jest usytuowane na pierwszym piętrze budynku Ośrodka Zdrowia w Niwiskach obok Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Mieszkanie składa się z trzech pokoi, kuchni, łazienki i niewielkiego holu. Jest w pełni wyposażone i umeblowane. Każdy z pokoi może zajmować osobna rodzina. Ośrodek docelowo może przyjąć nawet do 10 osób (do chwili obecnej równocześnie przebywało tam maksymalnie 6 osób).

W pokojach znajdują się łóżka, meble na rzeczy osobiste mieszkańców, biurko, stolik, telewizor. Jeden z pokoi jest przeznaczony specjalnie dla rodziny z małym dzieckiem – jest wyposażony w łóżeczko z pościelą dla niemowlęcia, w Hostelu jest także wózek dla małego dziecka oraz specjalna wanienska do kąpieli. Kuchnia jest umeblowana i wyposażona w niezbędny sprzęt. Oprócz mebli kuchennych oraz stołu i krzeseł znajduje się tam lodówka, kuchenka z piekarnikiem, czajnik bezprzewodowy. Do użytku są także niezbędne garnki,

naczynia i sztuce, zawsze do dyspozycji mieszkańców jest herbata, kawa i cukier. Łazienka wraz z wc jest wyposażona w wannę i umywalkę. Do dyspozycji mieszkańców są ręczniki oraz środki czystości i higieny. Hol może spełniać rolę niewielkiej świetlicy, wyposażonej w wygodne fotele oraz telewizor. W Ośrodku znajduje się pralka automatyczna, oraz zawsze zapas środków piorących. Na wyposażeniu mieszkania jest także odkurzacz oraz inny sprzęt niezbędny do utrzymania czystości w pomieszczeniach. Pracownicy PCPR dbają, żeby na nowych mieszkańców zawsze czekała czysta pościel.

Hostel Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Niwiskach stwarza domowe warunki i przytulną atmosferę. Bezpieczeństwo zapewnia umiejscowienie w budynku Ośrodka Zdrowia oraz bliskość urzędu Gminy i GOPS w Niwiskach, z którymi współpracujemy.

Istnieje możliwość pozostawienia w Hostelu specjalnego telefonu komórkowego dla ułatwienia kontaktowania się z mieszkańcem.

4.5. Specjalistyczne poradnictwo

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.

Poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

Zatrudniony przez Starostwo Powiatowe Radca Prawny, raz w tygodniu świadczył usługi prawne dla klientów PCPR. Na każdym dyżurze we wtorki, w godzinach od 11,00 do 13,00 przyjmował 3-6 osób, W okresie od lipca do grudnia 2008r. udzielił porad prawnych około 125 osobom.

W zakresie usług psychologicznych na bieżąco Jednostka współpracuje z Poradnią Psychologiczną — Pedagogiczną w Kolbuszowej.

Poradnictwa rodzinnego udzielają pracownicy jednostki zatrudnieni na stanowiskach: ds. opieki nad dzieckiem i rodziną oraz pracownik socjalny i kierownik.

5. Problemy opieki nad dzieckiem i rodziną.

5.1. Rodziny zastępcze

Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej powiat zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia Sądu Rodzinnego.

Rodziny zastępcze dzielą się na:

- 1) spokrewnione z dzieckiem;
- 2) niespokrewnione z dzieckiem;
- 3) zawodowe niespokrewnione z dzieckiem-
 - a) wielodzietne,

- b) specjalistyczne,
- c) o charakterze pogotowia rodzinnego

Starosta, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej udziela jej pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w tej rodzinie dziecka. Wysokość pomocy pieniężnej jest uzależniona od wieku, stanu zdrowia i dochodu dziecka.

Szczegółowy zakres zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w ramach organizowania opieki w rodzinach zastępczych obejmuje:

- podejmowanie działań zmierzających do wytypowania rodzin bądź osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- przyjmowanie wniosków małżeństw lub osób o ustanowienie ich rodziną zastępczą,
- badanie warunków umożliwiających kwalifikowanie tych rodzin lub osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- wydawanie decyzji administracyjnych o przyznaniu pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci w nich umieszczonych,
- zawieranie umów z rodzinami zastępczymi w sprawie pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego,
- prowadzenie rejestru rodzin zastępczych,
- okresowe wizytowanie rodzin zastępczych celem badania stopnia wywiązywania się tych rodzin z pełnionej funkcji,
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych.

W 2008 r. na terenie powiatu kolbuszowskiego funkcjonowało 36 rodzin zastępczych, w których było umieszczonych 59 dzieci (w tym 31 spokrewnionych, 3 niespokrewnione, 2 zawodowe, w tym 1 wielodzietna, w której przebywało 4 dzieci i 1 specjalistyczna, w której przebywało 3 dzieci).

Na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych wypłacono środki w kwocie 459 534,71 zł.

W ciągu roku wydano łącznie 133 decyzji administracyjnych, w tym 90 decyzji o przyznaniu pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, kontynuujących naukę, 5 decyzji o nienależnie pobranych świadczeniach i 5 decyzji na usamodzielnienie.

W zakresie sytuacji dzieci częściowo lub całkowicie pozbawionych opieki rodziców występuje niewielki wzrost liczby skierowań do placówek opiekuńczo – wychowawczych. Do określenia tendencji zaznaczających się w problematyce rodzin zastępczych posłużono się analizą danych zgromadzonych przez PCPR w latach 2006 – 2008 oraz analizą wieloletnich obserwacji dotyczących funkcjonowania rodzin zastępczych i wypełniania powierzonych im zadań. W zakresie ogólnej liczby rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych zaznacza się łagodna tendencja rosnąca. Znacząca liczba rodzin zastępczych tj. ok. 85% jest spokrewniona z dziećmi i rolę tę pełnią głównie dziadkowie. W części przypadków jakość świadczonej przez nich pomocy jest niezadowolająca, gdyż skupia się głównie na zaspokojeniu potrzeb bytowych dziecka. Część rodzin zastępczych napotyka na wiele problemów wychowawczych, z którymi sobie nie radzi lub których nie dostrzega.

5.2. Całodobowe placówki opiekuńczo - wychowawcze

Placówka opiekuńczo - wychowawcza jest jednostką zapewniającą dzieciom i młodzieży pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej oraz niedostosowanym społecznie dzienną lub całodobową, ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie, jak również jednostką wspierającą działania rodziców w wychowaniu i sprawowaniu opieki, w podziale na następujące typy placówek: wsparcia dziennego, interwencyjne, rodzinne, socjalizacyjne, resocjalizacyjne. Do zadań tej jednostki należy zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych i emocjonalnych, społecznych i religijnych dziecka.

Dziecko może zostać skierowane do całodobowej placówki opiekuńczo - wychowawczej po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej i może w niej przebywać do czasu uzyskania pełnoletności lub do czasu ukończenia szkoły, w której się uczy.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego funkcjonuje Katolicka Placówka Wychowawcza „Nasz Dom”, prowadzone przez Zgromadzenie Sióstr św. Michała Archaniola w Widelce. Na podstawie umowy zawartej w 2008 r. (zgodnie z art. 25, ust 1 i art. 146 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej – (Dz. U. z 2008 r. Nr 115 poz. 728) powiat przekazuje środki na utrzymanie dzieci w w/w placówce.

Jest to całodobowa placówka socjalizacyjna przeznaczona dla dziewcząt, pracują w niej wyłącznie kobiety. Wychowankami placówki są dziewczynki przebywające tam głównie z powodu doświadczenia w domu rodzinnym różnych form przemocy. Dziewczynkom zapewnia się tam właściwe warunki powrotu do równowagi po przebytych doświadczeniach, a w szczególności właściwą, specjalistyczną pomoc lekarską i psychologiczną, w tym terapię.

W Katolickiej Placówce Wychowawczej w Widelce, ogółem w 2008 r. przebywało 14 dziewcząt, w tym 4 z powiatu kolbuszowskiego.

Ponadto w 2008r. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów przebywało w sumie 10 dzieci z powiatu kolbuszowskiego, na pokrycie kosztów ich pobytu w placówkach na podstawie porozumień powiat kolbuszowski przekazał środki w kwocie 214 223,10 zł. W 2008r. umieszczono w sumie dwoje dzieci w Katolickiej Placówce Wychowawczej w Widelce, podczas, gdy w pierwszym kwartale roku 2009 w placówce umieszczono 3 dzieci z powiatu kolbuszowskiego.

5.3. Placówki opiekuńczo - wychowawcze pobytu dziennego - świetlica

Na zlecenie Powiatu Polski Komitet Pomocy Społecznej – Zarząd Miejsko Gminny w Kolbuszowej prowadzi Świetlicę profilaktyczno – wychowawczą dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Działalność Świetlicy profilaktyczno-wychowawczej w Kolbuszowej jest współfinansowana z dotacji, Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej oraz ze środków własnych PKPS ZMG w Kolbuszowej. W Świetlicy przebywa zgodnie z regulaminem - docelowo do 35 dzieci. Wychowankami Świetlicy są uczniowie szkół podstawowych, oraz klas I i II Gimnazjów zamieszkujący na terenie miasta i gminy Kolbuszowa, kierowani przez szkoły, MGOPS, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, za zgodą rodziców.

Dzieci przebywają w Świetlicy od poniedziałku do piątku w godzinach od 12,00 do 18,00 pod opieką dwóch wychowawczyń oraz dwóch stażystek. W ramach zajęć świetlicowych odrabiają zadania domowe, spędzają czas rozwijając zainteresowania, biorą

udział w zajęciach specjalistycznych, sportowych i innych. Do swojej dyspozycji mają 4 komputery z dostępem do internetu, telewizor, odtwarzacz DVD, wieżę, oraz duży wybór gier, sprzętu sportowego, a także dwa stoły do tenisa stołowego i możliwość korzystania na zajęciach sportowych z boisk ZST w Kolbuszowej.

5.4. Pomoc w usamodzielnianiu i w integracji ze środowiskiem osobom opuszczającym placówki opiekuńczo – wychowawcze i rodziny zastępcze.

Osoba, która osiągnęła pełnoletniość w rodzinie zastępczej, oraz osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy i młodzieżowy ośrodek wychowawczy zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą:

- 1) pieniężną na usamodzielnienie;
- 2) pieniężną na kontynuowanie nauki;
- 3) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym;
- 4) w uzyskaniu zatrudnienia;
- 5) na zagospodarowanie - w formie rzeczowej.

Pomoc, o której mowa wyżej przysługuje osobie usamodzielnianej w przypadku, gdy umieszczenie w rodzinie zastępczej lub skierowanie na pobyt całodobowy do placówki opiekuńczo-wychowawczej, domu pomocy społecznej albo specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu. Warunkiem uzyskania pomocy jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia, opracowanego wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, zatwierdzonego przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Wysokość pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki i pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz wartość pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej ustala się od kwoty podstawy tj. 1647 zł.

W 2008 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej wypłaciło pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki dla;

- 12 wychowanków rodzin zastępczych w łącznej kwocie 58 798,00 zł
- 3 wychowanków placówki opiekuńczo - wychowawczej w łącznej kwocie 14 823,00zł

Ponadto w 2008 r. wypłacono 3 usamodzielnienia wychowankom rodzin zastępczych w kwocie 13 176,00 zł. oraz 1 usamodzielnienie dla wychowanki placówki opiekuńczo – wychowawczej w kwocie 6 588,00 zł

6. Uzależnienia.

Negatywne zjawiska społeczne są często konsekwencją braku umiejętności radzenia sobie z problemami i stresem. Uzależnienie jest bardzo ważnym problemem społecznym, którego specyfika wyraża się nie tylko w szczególnym zagrożeniu zdrowia, ale również w zagrożeniu dla bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zagrożenie uzależnieniem dotyczy

wszystkich grup społecznych bez względu na region, wiek, posiadane wykształcenie, status finansowy, pochodzenie rodzinne, itp.

6.1. Alkoholizm

Alkoholizm jest to okresowe picie alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a czasem także dla uniknięcia złego samopoczucia, wynikające z jego odstawienia. Istotą tej choroby jest więc psychiczne i fizyczne uzależnienie od środka narkotycznego jakim jest alkohol. Uzależnienie psychiczne polega na potrzebie picia alkoholu dla poprawy samopoczucia. Uzależnienie fizyczne objawia się wzrostem tolerancji na alkohol, utratą kontroli nad wypijanym alkoholem (niemożność przerwania picia w z góry zaplanowanym momencie) oraz palimpsestami i występującym Alkoholowym Zespołem Abstynencyjnym po odstawieniu alkoholu.

Problemy, z jakimi spotykają się alkoholicy wraz z podanym procentem alkoholików, których dotyczy dany problem (na podstawie badania Programu Aktywizacji Placówek Odwykowych):

- Zaburzenia życia rodzinnego – 94%
- Problemy w kontaktach z ludźmi – 84%
- Problemy finansowe – 82%
- Przemoc wobec bliskich – 57%
- Problemy z prawem (karalność) – 51%
- Przewlekły alkoholizm prowadzi do chorób psychicznych, ciężkich schorzeń wątroby, nerek, żołądka, serca itd. Zwiększa przestępczość, sprzyja szerzeniu się chorób wenerycznych i ujemnie wpływa na potomstwo.

Nadużywanie alkoholu jest powodem powstawania problemów w rodzinach oraz ich rozpadu. Zjawisko to zatacza coraz szersze kręgi w społeczeństwie. Jest to bardzo poważny i trudny do przezwyciężenia problem naszych rodzin. Niepokojący jest fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu i obniżenie wieku „konsumentów”. W rodzinach alkoholików obserwuje się naganne zachowania rodziców w stosunku do dzieci, złe metody wychowawcze, biedę, problemy zdrowotne. Praca z takimi rodzinami jest długofalowa, nieprzynosząca natychmiastowych efektów. Alkoholizm niesie za sobą kolejne zagrożenia: demoralizacja dzieci i młodzieży, zubożenie rodzin (utrata pracy z powodu nadużywania alkoholu), przemoc w rodzinach, trwałe kalectwo.

Osoby uzależnione z terenu powiatu kolbuszowskiego mogą uzyskać pomoc w **Poradni Leczenia Uzależnień i Współuzależnień** działającej przy Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Kolbuszowej *ESS - Med*. Poradnia zatrudnia trzech specjalistów terapii uzależnień (psycholog, pedagog, psychiatra) i jednego instruktora terapii uzależnień. W ramach Poradni odbywają się wizyty indywidualne oraz terapia grupowa, która jest podstawową formą leczenia odwykowego. Aktualnie praca odbywa się w trzech grupach: ustnej, podstawowej, pracy nad tożsamością. Terapia grupowa trwa 6 tygodni i prowadzona jest w oparciu o tematy dotyczące wpływu alkoholu na organizm, fazy rozwoju choroby alkoholowej, głód alkoholowy i strategia radzenia sobie z nim oraz psychologiczne mechanizmy uzależnienia,

W ramach pracy z osobami współuzależnionymi uczestnicy mogą uzyskać wiedzę na temat współuzależnienia oraz motywację obrony przed destrukcją.

W Kolbuszowej przy ul. Piłsudskiego od niedawna działa także **grupa samopomocowa**. Jest ona przeznaczona dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków, hazardu i ich rodzin. Osoby uzależnione z Powiatu Kolbuszowskiego oraz ich rodziny mogą

liczyć na pomoc Pana Marka Cynara, który prowadzi grupę wsparcia. W ramach swojej działalności:

- kieruje osoby uzależnione na terapie i leczenie zamknięte
- pomaga w znalezieniu odpowiedniego ośrodka leczenia i miejsca w nim
- współpracuje z Policją, Ośrodkami Pomocy, Sądem
- pomaga w sprawach duchowych

Przy gminach działają **Gminne Komisje Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** zajmujące się przede wszystkim promowaniem zdrowego stylu życia, zmniejszaniem ilości spożywanego alkoholu przez młodzież, zmniejszaniem ilości nowych przypadków uzależnień, ochroną rodzin przed przemocą domową, również inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. W szczególności Komisje inicjują takie zadania, jak:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych,
- udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej i informacyjnej,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

W ramach swojej działalności Gminne Komisje Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych corocznie zobowiązane są do tworzenia Gminnych Programów Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi, które przyjmowane są przez Rady Gmin.

6.2. Narkomania.

Zjawisko narkomanii stanowi narastający problem społeczny. Tym bardziej, że obecnie pojawiła się nowa generacja odurzających się – zażywających amfetaminę, palących marihuanę i haszysz, jednak nie wypadających szybko ze swoich ról społecznych. Pomocy w formie krótkoterminowej terapii osobom uzależnionym od narkotyków i środków odurzających udziela Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kolbuszowej. Jednakże narkomania nie jest znaczącym problemem w naszym powiecie.

7. Starość.

Wzrastające zainteresowanie problematyką starości wiąże się z demograficznym faktem postępującego w coraz szybszym tempie starzenia się społeczeństwa. Znaczenia nabiera pogląd, że starość stanowi tak samo istotny etap życia, jak każdy inny. Poprawienie się warunków bytowania prowadzi do coraz dłuższego życia. Ludzie w starszym wieku wymagają specyficznych form pomocy, których celem jest jak najdłuższe utrzymanie ich we własnym środowisku rodzinnym i sąsiedzkim. Rehabilitacja seniorów zyskuje coraz bardziej na znaczeniu. Analiza kosztów związanych z pielęgnowaniem obłożnie chorego człowieka starego wykazała jednoznacznie, że każda forma pomocy przedłużająca okres funkcjonowania w dotychczasowym środowisku jest tańsza od wydatków poniesionych na jego stałą pielęgnację i całodobową opiekę w domu pomocy społecznej. Można to osiągnąć poprzez zapewnienie kompleksowych usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz socjalnych w miejscu zamieszkania. Natomiast osoby wymagające całodobowej opieki, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych mają prawo być umieszczone w domu pomocy społecznej lub w zakładzie opiekuńczo – leczniczym.

7.1. Dom Pomocy Społecznej

Na terenie powiatu kolbuszowskiego funkcjonuje dom pomocy społecznej tj. DPS w Cmolasie, prowadzony przez Caritas Diecezji Rzeszowskiej, Na podstawie umowy z 2008 r. zawartej (zgodnie z art. 25, ust 1 i art. 146 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej Dz. U. z 2008 r. Nr 115 poz.728) pomiędzy Zarządem Powiatu Kolbuszowskiego a Caritas Diecezji Rzeszowskiej na prowadzenie Domu Pomocy Społecznej w Cmolasie w pierwszej połowie tego roku przekazano dotację w łącznej kwocie 339 450,00 Na dzień 30.06.2009r. w DPS w Cmolasie przebywało 45 pensjonariuszy. Liczba miejsc statutowych w placówce: 55.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej.

Osoby skierowane do DPS do 31.12.2003 r. tj. „na starych zasadach” ponoszą odpłatność na podst. art. 35 ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414 z późn. zm.) Miesięczną opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej osoby pełnoletniej posiadającej dochód ustala się w wysokości 200% kwoty określonej w art. 4 ust. 1 pkt 1 w/w ustawy; opłata ta nie może być jednak wyższa niż 70% dochodu osoby przebywającej w domu pomocy społecznej.

W odniesieniu do domu pomocy społecznej zauważa się, po gwałtownym spadku skierowań wydawanych przez gminy w 2004 roku, wzrost liczby skierowań i utrzymywanie się ich liczby na porównywalnym poziomie przez następne lata, co uzasadnia utrzymanie aktualnej bazy domów pomocy społecznej. Jednakże problemem jest uzyskanie przez te jednostki standardu określonego przepisami o pomocy społecznej.

7.2. Zakład Opiekuńczo-Lecznicy

Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Kolbuszowej prowadzi całodobową opiekę, obejmującej świadczenia o charakterze pielęgnacyjnym, opiekuńczym i rehabilitacyjnym. Jego głównym zadaniem jest pomoc osobie starszej, chorej i niepełnosprawnej w uzyskaniu maksymalnej sprawności i samodzielności. Opieką zakładu objęte są osoby nie kwalifikujące się do leczenia szpitalnego, ale wymagające stałej, profesjonalnej opieki dla podtrzymania zdrowia i bezpieczeństwa.

8. Przestępczość

Powiat kolbuszowski to najbezpieczniejszy region w województwie podkarpackim. Mieszkający tu ludzie są mniej zagrożeni przestępstwami niż mieszkańcy innych powiatów. Na przestrzeni 2008 roku, podobnie jak w całym kraju zmniejszyła się u nas liczba przestępstw kryminalnych, czyli tych najbardziej dokuczliwych społecznie.

W ubiegłym roku, w powiecie kolbuszowskim odnotowano 755 przestępstw. W tej liczbie 386 to przestępstwa o charakterze kryminalnym, których było niemal o 5% mniej niż przed rokiem. Policjanci, w toku postępowań ustalili prawie 583 podejrzanych. Na podstawie dowodów zdobytych przez policjantów skierowano akty oskarżenia przeciwko 502 osobom .

Na wysokim poziomie utrzymuje się skuteczność Policji. Sprawcy ośmiu na dziesięciu przestępstw zostali ustaleni. Wykrywalność ogólna w powiecie w 2008 r. wyniosła 82,2% i jest to o prawie 26,6% więcej niż średnia w Podkarpaciu.

Oceniając stan zagrożenia w powiecie, dokonuje się zestawienia liczby przestępstw do liczby ludności zamieszkującej dany obszar. Sytuacja w powiecie jest najkorzystniejsza w województwie. Wskaźnik zagrożenia dla naszego powiatu, dla przestępstw ogółem wyniósł 120,2 na 10 tys. mieszkańców. To zdecydowanie poniżej średniej dla województwa, która wyniosła 181,4 przestępstw.

Wskaźnik zagrożenia przestępczością na terenie powiatu kolbuszowskiego i powiatów ościennych w 2008 roku.

powiat	liczba przestępstw na 10 tys. mieszkańców
kolbuszowski	120,2
mielecki	176,5
ropczycko-sędziszowski	131,3
rzeszowski	206,5
tarnobrzeski	236,3

W roku bieżącym ogółem stwierdzono 786 wykroczeń podlegających skierowaniu do sądu. Przeciwko 532 osobom skierowano wnioski o ukaranie do sądu a w 263 przypadkach odstąpiono od kierowania wniosku do sądu, gdyż zastosowano inne środki wychowawcze. W 10 przypadkach było to pouczenie, w 78 przypadkach mandat karny, a 175 spraw umorzono z powodu niewykrycia sprawcy.

W bazie danych Powiatowej Komendy Policji w Kolbuszowej zarejestrowane są 183 osoby nieletnie, w tym 159 chłopców i 24 dziewczęta, przy czym nowo zarejestrowanych 39 osób. Najwięcej nieletnich zarejestrowanych jest w przedziale wiekowym pomiędzy 15 a 17 lat, bo aż 93 osoby.

Liczba nieletnich sprawców czynów karalnych to 101 osób, w tym 94 chłopców i 7 dziewcząt. Natomiast nieletnich zagrożonych demoralizacją – 83, w tym 66 chłopców i 17 dziewcząt. Przyczyny zagrożenia nieletnich demoralizacją to:

- alkohol – 25 osób
- uciezki – 4 osoby
- wagary – 20 osób
- inne – 34 osoby

Najczęściej popełnianymi przez nieletnich wykroczeniami są zakłócanie ładu i porządku oraz kradzież. Wskaźnik udziału czynów popełnionych przez nieletnich w stosunku do ogólnej liczby przestępstw wynosi 13,4 %. Najczęściej sprawcami są chłopcy w przedziale wieku 13 – 17 lat, niewiele jest dziewczyn popełniających czyny karalne.

W całym 2008 roku funkcjonariusze KPP w Kolbuszowej przeprowadzili 571 interwencji domowych, w tym 183 dotyczyło przemocy w rodzinie związanej z tzw. „Niebieską Kartą”. W wyniku przemocy domowej pokrzywdzonych zostało 402 osoby.

Sprawcami przemocy w większości przypadków byli mężczyźni, wśród pokrzywdzonych najczęstszymi ofiarami były kobiety oraz dzieci.

Obserwuje się powolną, lecz stałą tendencję rozwarstwienia społeczeństwa kolbuszowskiego, gdzie postępującej demoralizacji osób pochodzących z rodzin patologicznych (alkohol, przemoc w rodzinie, rodziny rozbite, bezrobocie), towarzyszy brutalizacja popełnionych przestępstw.

IV. Misja powiatu w zakresie pomocy społecznej

Analizując powyższe dane sformułowano misję powiatu kolbuszowskiego dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, czyli powiatowy program działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.

Opracowując program pomocy dziecku i rodzinie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wyznaczyło pięć podstawowych grup działań:

1. Pomoc rodzinie znajdującej się w sytuacji kryzysowej.
2. Rozwój zastępczych form opieki nad dzieckiem.
3. Pomoc w integracji ze środowiskiem pełnoletnim wychowankom instytucjonalnych i rodzinnych form opieki.
4. Pomoc osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym i osobom w podeszłym wieku.
5. Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej.

W każdej z tych grup przedstawiliśmy uzasadnienie do podejmowania działań w tym zakresie. Przyjaliśmy cele do realizacji, metody ich osiągnięcia oraz przewidywane efekty podejmowanych działań.

Grupa 1. Pomoc rodzinie znajdującej się w sytuacji kryzysowej.

Środowisko rodzinne to najważniejsze środowisko wychowawcze w życiu dziecka. Niepokojąca fala zjawisk patologicznych oraz wzrost bezrobocia, wyjazdy za granicę w poszukiwaniu pracy przyczyniają się do powstania wielu sytuacji konfliktowych, których negatywne skutki najbardziej dotyczą dzieci. Skutkuje to powstawaniem zaburzeń w rozwoju dziecka. Objawia się to poprzez agresywne zachowanie, nadpobudliwość, unikanie kontaktów z rówieśnikami lub dorosłymi, trudności w prawidłowej socjalizacji oraz problemy szkolne. Przejawy patologii w rodzinie są główną przyczyną kierowania dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych, ośrodków szkolno-wychowawczych i młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

Cele do realizacji:

1. Pomoc doraźna w sytuacjach kryzysowych, w tym prawna, psychologiczna, pedagogiczna i socjalna.
2. Wsparcie rodzin w trudnych sytuacjach
3. Pomoc w sytuacjach uzależnienia
4. Upowszechnienie informacji o instytucjach i placówkach świadczących poradnictwo specjalistyczne, w tym rodzinne oraz terapię rodzinną.

Metody realizacji:

1. Pomoc psychologiczna realizowana poprzez indywidualne konsultacje
2. Pomoc prawna
3. Pomoc pedagogiczna realizowana
4. Pomoc socjalna realizowana przez pracowników socjalnych
5. Utworzenie w powiatowym ośrodku interwencji kryzysowej punktu konsultacyjnego dla rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej.
6. Utworzenie grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
7. Opracowanie i prowadzenie programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc.

8. Pomoc w tworzeniu grup samopomocowych dla osób uzależnionych.
9. Rozbudowa struktur Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Efekty działań:

1. Przywrócenie możliwości prawidłowego funkcjonowania rodziny.
2. Wzrost liczby osób i rodzin objętych wsparciem.
3. Poprawa funkcjonowania rodziny.
4. Zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie.
5. Zmniejszenie negatywnych skutków alkoholizmu w rodzinie.
5. Pozostawienie dziecka w rodzinie naturalnej.
6. Zmniejszenie nakładów finansowych na pomoc instytucjonalną.

Grupa 2. Rozwój zastępczych form opieki nad dzieckiem.

Zastępcze i rodzinne formy opieki nad dziećmi są najlepszym rozwiązaniem w przypadku, gdy dziecko pozbawione jest możliwości rozwoju w swojej naturalnej rodzinie. Zabezpieczają one w sposób właściwy potrzeby emocjonalne dziecka, między innymi: potrzebę miłości, akceptacji, poczucia bezpieczeństwa. Realizacja tych potrzeb w instytucjonalnych formach opieki jest często bardzo utrudniona. Ponadto wychowywanie w warunkach rodzinnych umożliwia dzieciom pozbawionym opieki własnych rodziców wszechstronne przygotowanie się do samodzielnego, odpowiedzialnego życia.

Cele do realizacji:

1. Zapewnienie dzieciom wychowania w warunkach rodzinnych.
2. Upowszechnianie roli i znaczenia rozwoju rodzinnych, zastępczych form opieki.
3. Wspieranie tworzenia rodzinnych form opieki.
4. Wspieranie powstawania grup wsparcia dla rodzin zastępczych.
5. Utworzenie rodziny zastępczej lub instytucji pełniące funkcje pogotowia rodzinnego.
6. Tworzenie i rozwój infrastruktury rodzin zastępczych zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem.

Metody realizacji:

1. Promowanie w prasie lokalnej i w środowisku zastępczych form opieki rodzinnej.
2. Rozwój współpracy lokalnych instytucji działających na rzecz rodziny mającej na celu pozyskiwanie kandydatów do sprawowania zastępczych form opieki nad dzieckiem.
3. Systematyczne szkolenia dla rodzin zastępczych.
4. Indywidualne konsultacje dla rodzin zastępczych ze specjalistami.

Efekty działań:

1. Zmniejszenie nakładów finansowych na pomoc instytucjonalną.
2. Zmniejszenie liczby dzieci objętych instytucjonalnymi formami opieki.
3. Zwiększenie świadomości istnienia problemów i nabywanie umiejętności ich rozwiązywania.
4. Przygotowanie do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania w dorosłym życiu dzieci pozbawionych opieki rodziców.

Grupa 3. Pomoc w integracji ze środowiskiem pełnoletnim wychowankom instytucjonalnych i rodzinnych form opieki zastępczej.

Młode pokolenie to przyszłość narodu i polskich rodzin. Inwestowanie w młodych ludzi zwraca się wielokrotnie, pozwala zapobiegać sytuacjom patologicznym i unikać kosztownej walki z ich skutkami.

Dotyczy to głównie wychowanków opuszczających instytucjonalne i rodzinne formy opieki zastępczej, którzy najczęściej pozostawiani są samym sobie, bez możliwości uzyskania pomocy ze strony osób najbliższych. W związku z powyższym istnieje pilna potrzeba takiego kształtowania działań w środowisku dzieci i młodzieży (w tym prawa i profilaktyki), aby przeciwstawiały się one zagrożeniom, z jakimi się stykają.

Cele do realizacji:

1. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz mieszkania.
2. Udzielenie wsparcia w integracji ze środowiskiem lokalnym.
3. Tworzenie kultury pozytywnych wzorów.
4. Podniesienie świadomości i wiedzy o zagrożeniach związanych z "rozpoczęciem życia dorosłego" oraz sposobach i możliwościach rozwiązywania napotykaných problemów.

Metody realizacji:

1. Pomoc psychologiczna, prawna i socjalna.
2. Tworzenie mieszkań chronionych.

Efekty działań:

1. Nabycie umiejętności samodzielnego radzenia sobie z problemami życia codziennego.
2. Nabycie umiejętności odpowiedzialności i konsekwencji za podejmowane decyzje i działania.
3. Usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne.
4. Nabycie wiedzy o podstawowych zasadach i normach prawidłowego współżycia społecznego.
5. Zmniejszenie nakładów finansowych na pomoc instytucjonalną.

Grupa 4. Pomoc osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku.

Lokalna polityka społeczna wobec ludzi starych i niepełnosprawnych to różne przejawy aktywności na rzecz osób starszych realizowane na terenie działania samorządu terytorialnego w ramach jego zadań zleconych i własnych oraz inicjatyw lokalnych.

Szczebel lokalny z kilku powodów jest ważny w polityce społecznej wobec ludzi starych i niepełnosprawnych:

1. jeżeli starość zaczyna się wraz z przekroczeniem wieku emerytalnego, to podstawowym obszarem aktywności człowieka starego jest rodzina i środowisko lokalne;
2. dobra polityka społeczna wobec ludzi starych powinna być zróżnicowana w zależności od miejsca ich zamieszkania, od struktury rodziny, od struktury demograficznej społeczności lokalnej, itp.;
3. dobra znajomość lokalnych potrzeb i społecznego potencjału, który jest do dyspozycji, daje szansę na bardziej racjonalną (również bardziej efektywną ekonomicznie) politykę społeczną.

Cele do realizacji:

1. Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych i w podeszłym wieku.
2. Stworzenie powiatowej bazy danych o zjawisku niepełnosprawności.
3. Integracja ze środowiskiem lokalnym osób niepełnosprawnych i w podeszłym wieku.
4. Zapobieganie osamotnieniu i izolacji.

Metody realizacji:

1. Uzyskanie standardów w istniejącym domu pomocy społecznej.
2. Rozbudowa istniejących warsztatów terapii zajęciowej,
3. Udzielanie specjalistycznego poradnictwa i informacji,
4. Szkolenia osób niepełnosprawnych w celu ich aktywizacji zawodowej i społecznej.

Efekty działań:

1. Umożliwienie jak najdłuższego utrzymania człowieka w jego własnym środowisku.
2. Obniżenie kosztów finansowych związanych z utrzymaniem osób starszych, niepełnosprawnych w domach pomocy społecznej poza terenem gminy, z której pochodzą.
3. Zapobieganie izolacji społecznej, która prowadzi do negatywnych skutków.
4. Zapewnienie stałej opieki osobom tego wymagającym.

Grupa 5. Doskonalenie zawodowe kadr jednostek pomocy społecznej.

Obecnie występuje duże zapotrzebowanie na podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Właściwe przygotowanie kadr umożliwi podejmowanie działań, które coraz wszechstronniej będą wspierały prawidłowy rozwój dziecka i rodziny oraz innych grup społecznych w środowisku lokalnym oraz organizowały wszechstronną pomoc w sytuacjach kryzysowych.

Cele do realizacji:

1. Podniesienie jakości świadczonych usług na polu pomocy społecznej.
2. Podnoszenie oraz doskonalenie umiejętności kadr jednostek pomocy społecznej i innych współpracujących z nimi podmiotów w zakresie:
 - specjalistycznego poradnictwa,
 - rodzinnych form opieki zastępczej,
 - środowiskowych form pomocy.
3. Nawiązanie bądź zacieśnienie współpracy lokalnych podmiotów działających w zakresie pomocy społecznej oraz integracja działań.

Metody realizacji:

1. Organizacja szkoleń, konferencji, spotkań organizacyjnych i szkoleniowych.
2. Zwiększenie kadry Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej o odpowiednich specjalistów

Efekty działań:

1. Poprawa standardu świadczonych usług.
2. Stworzenie lokalnego zintegrowanego systemu pomocy społecznej na rzecz wspierania grup społecznych oraz tworzenia lokalnych programów pomocowych.
3. Udzielanie wyspecjalizowanej pomocy.

V. Analiza mocnych i słabych stron w obszarach działań dotyczących wyodrębnionych grup społecznych.

Aby wizja Powiatu w obszarze pomocy społecznej została urzeczywistniona sformułowane cele muszą być wykonalne, biorąc pod uwagę dostępne środki i możliwości zarówno finansowe, jak i prawne oraz organizacyjne, a także możliwości współpracy z różnymi podmiotami.

Tak więc określono, przyjmując, że koordynatorem i głównym wykonawcą strategii jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla poszczególnych obszarów działań.

Grupa 1. Pomoc rodzinie znajdującej się w sytuacji kryzysowej.

mocne strony S	słabe strony W
<ul style="list-style-type: none"> • istnienie Ośrodka Interwencji Kryzysowej • posiadanie hostelu OIK • dobra współpraca z gminnymi ośrodkami pomocy • współpraca z sądem, policją, poradnią leczenia uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> • brak specjalistycznej kadry Ośrodka • znaczne oddalenie hostelu od Kolbuszowej • brak etatu psychologa i prawnika • brak dyżurów nocnych w hostelu • brak specjalistycznych ośrodków leczenia uzależnień
szanse O	zagrożenia T
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zatrudnienia specjalistów na umowę zlecenie • możliwość ubiegania się o dodatkowe środki, także unijne • rozwój ruchu samopomocowego 	<ul style="list-style-type: none"> • niska wykrywalność zjawiska przemocy w rodzinie • mała liczba odpowiednich specjalistów w powiecie • niska świadomość społeczna • brak środków na rozbudowę struktur OIK

Grupa 2. Rozwój zastępczych form opieki nad dzieckiem.

mocne strony S	słabe strony W
<ul style="list-style-type: none"> • istniejące zastępcze rodziny zawodowe i niespokrewnione • dobra współpraca z Ośrodkiem Adopcyjno – Opiekuńczym w Rzeszowie • uporządkowany system wsparcia finansowego rodzin zastępczych • własna, dobrze działająca placówka socjalizacyjna • zaangażowana kadra PCPR 	<ul style="list-style-type: none"> • brak rodziny pełniącej funkcje pogotowia rodzinnego • małą ilość niespokrewnionych i zawodowych rodzin zastępczych • brak chętnych kandydatów na rodziny zastępcze niespokrewnione • zbyt duże obciążenie pracownika socjalnego
szanse O	zagrożenia T
<ul style="list-style-type: none"> • uzyskanie przez pomoc społeczną ustawowych instrumentów zachęcających do powstawania niespokrewnionych rodzin zastępczych • działalność grupy wsparcia dla rodzin zastępczych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak środków finansowych • brak zmian ustawowych

Grupa 3. Pomoc w integracji ze środowiskiem pełnoletnim wychowankom instytucjonalnych i rodzinnych form opieki zastępczej.

mocne strony S	słabe strony W
<ul style="list-style-type: none"> • duża ilość wychowanków, którzy kontynuują naukę na studiach wyższych • pomoc rodzin zastępczych dla ich pełnoletnich wychowanków • udzielanie pomocy finansowej na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie 	<ul style="list-style-type: none"> • brak środków w powiecie na pomoc rzeczową na zagospodarowanie • brak mieszkań socjalnych • brak mieszkania chronionego dla osób usamodzielnianych
szanse O	zagrożenia T
<ul style="list-style-type: none"> • dobra współpraca z placówkami, które opuszczają usamodzielniani • dobra współpraca z PUP w Kolbuszowej • współpraca z organizacjami pozarządowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna ilość kadry zatrudnionej w PCPR tj. pracownik socjalny • brak możliwości lokalowych i finansowych • niewielki wpływ PCPR na proces usamodzielniania • patologizacja środowisk młodzieżowych

Grupa 4. Pomoc osobom niepełnosprawnym i w podeszłym wieku.

mocne strony S	słabe strony W
<ul style="list-style-type: none"> • dobra dostępność obiektu PCPR i innych obiektów użyteczności publicznej • możliwość uzyskania niezbędnych informacji, także przez internet • posiadanie powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych • dobrze działające WTZ na terenie powiatu • istnienie DPS w Cmolasie dla osób w podeszłym wieku 	<ul style="list-style-type: none"> • przeciążenie pracownika ilością spraw • brak etatu doradcy dla osób niepełnosprawnych • brak standardów w DPS • rozległość powiatu i trudności komunikacyjne • zbyt niskie środki z PFRON
szanse O	zagrożenia T
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość pozyskania środków z zewnątrz, w tym unijnych • rozbudowa WTZ w Kolbuszowej • osiągnięcie standardów przez DPS i możliwość przyjmowania nowych pensjonariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zainteresowania pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych • nie uzyskanie standardów w DPS • niski status materialny osób niepełnosprawnych

Grupa 5. Doskonalenie zawodowe kadr jednostek pomocy społecznej.

mocne strony S	słabe strony W
<ul style="list-style-type: none"> • zaangażowana kadra PCPR • chęć zdobywania wiedzy i podnoszenia kwalifikacji 	<ul style="list-style-type: none"> • brak etatu psychologa • zbyt duże obciążenie pracownika socjalnego
szanse O	zagrożenia T
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość pozyskania stażystów i wolontariuszy • możliwość pozyskania środków zewnętrznych, w tym unijnych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak środków na wkład własny przy realizacji programów i pozyskiwaniu dotacji • brak wskaźników zatrudnienia • odpływ kadry specjalistycznej z powiatu • niskie zarobki

VI. Zasady finansowania działań oraz sposób realizacji strategii.

1. Harmonogram

Strategia będzie wdrażana na podstawie przewidywanych kierunków działań przy współpracy instytucji współdziałających.

2. Monitorowanie

Strategia jest dokumentem otwartym. Monitorowanie strategii będzie odbywało się na podstawie zbieranych informacji odnośnie realizacji wyznaczonych kierunków działań. Rezultaty tych działań przedstawiane będą Zarządowi Powiatu w Kolbuszowej po każdym roku kalendarzowym.

3. Źródła finansowania działań określonych w strategii:

- samorząd powiatu,
- samorząd województwa,
- administracja rządowa (Ministerstwo, Wojewoda),
- PFRON,
- organizacje pozarządowe,
- środki zewnętrzne, w tym fundusze strukturalne,
- inne podmioty

ZAKOŃCZENIE

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kolbuszowskiego opracowana została na lata 2009 - 2017. Określa ona kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy obszaru pomocy społecznej oraz ma możliwość prognozowania rozwoju w oparciu o wykorzystanie szans i zagrożeń.

Cele strategiczne powiatu wynikają z wizji strategii i wyznaczają kierunek działania podmiotów życia społecznego. Są to cele długookresowe, określające, co można poprawić, aby zwiększyć przyszłe możliwości w dłuższym horyzoncie czasowym.

Dynamika i skala zmian zachodzących w dzisiejszym społeczeństwie sprawia, iż sprostanie wymogom dalszego prawidłowego funkcjonowania rodziny wiąże się z koniecznością strategicznego podejścia do jej rozwoju.

Opracowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kolbuszowskiego zostało narzucone określonymi aktami prawnymi. Zostały w niej ujęte ogólne programy działań zmierzające do rozwiązania problemów społecznych w określonej dziedzinie. Kolejne, bardziej szczegółowe będą opracowywane w miarę potrzeb.

Strategia wyznacza kierunki działań, jakie należy podjąć zarówno w sferze oddziaływania na społeczeństwo, rodziny i jednostki, jak i w sferze reformowania sposobów funkcjonowania instytucji, tak by nie konkurowały one ze społeczeństwem i właściwie wypełniały swoje funkcje.

Strategia, jako dokument musi być poddawana okresowej weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom. Powinna więc pozostać dokumentem otwartym. Oznacza to, że nie jest to dokument dany raz na zawsze, a wręcz wymagane jest jej uaktualnianie i adaptowanie do zmian zachodzących w otoczeniu.

W S T Ę P	3
I. Charakterystyka powiatu kolbuszowskiego	5
II. Zadania powiatu	10
1. <i>Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej</i>	10
2. <i>Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym</i>	11
III. Problemy powiatu kolbuszowskiego	12
1. <i>Współpraca podmiotów lokalnej pomocy społecznej</i>	12
2. <i>Formy pomocy instytucjonalnej w powiecie</i>	13
3. <i>Zjawiska społeczne zagrażające mieszkańcom powiatu</i>	13
3.1. <i>Bezrobocie</i>	13
3.2. <i>Niepełnosprawność</i>	16
3.3. <i>Instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych</i>	19
3.3.1. <i>Warsztaty Terapii Zajęciowej</i>	19
3.3.2. <i>Środowiskowy Dom Samopomocy</i>	20
3.3.3. <i>Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna</i>	20
3.3.4. <i>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</i>	21
3.3.5. <i>Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności</i>	23
3.3.6. <i>Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego i Urzędzeń Pomocniczych</i>	24
3.3.7. <i>Ośrodek Informacji dla Osób Niepełnosprawnych</i>	24
3.3.8. <i>Organizacje pozarządowe</i>	25
4. <i>Przemoc w rodzinie</i>	26
4.1. <i>Krajowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie</i>	26
4.2. <i>Powiatowy Interdyscyplinarny Zespół Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie</i>	27
4.3. <i>Ośrodek Interwencji Kryzysowej</i>	28
4.4. <i>Hostel Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej</i>	29
4.5. <i>Specjalistyczne poradnictwo</i>	30
5. <i>Problemy opieki nad dzieckiem i rodziną</i>	30
5.1. <i>Rodziny zastępcze</i>	30
5.2. <i>Całodobowe placówki opiekuńczo - wychowawcze</i>	32
5.3. <i>Placówki opiekuńczo - wychowawcze pobytu dziennego - świetlica</i> ..	32
5.4. <i>Pomoc w usamodzielnianiu i w integracji ze środowiskiem osobom opuszczającym placówki opiekuńczo – wychowawcze i rodziny zastępcze.</i>	33
.....	33
6. <i>Uzależnienia</i>	33
6.1. <i>Alkoholizm</i>	34
6.2. <i>Narkomania</i>	35
7. <i>Starość</i>	35
7.1. <i>Dom Pomocy Społecznej</i>	36
7.2. <i>Zakład Opiekuńczo-Lecznicy</i>	36
8. <i>Przestępczość</i>	36
IV. Misja powiatu w zakresie pomocy społecznej	38
V. Analiza mocnych i słabych stron w obszarach działań dotyczących wyodrębnionych grup społecznych	42
VI. Zasady finansowania działań oraz sposób realizacji strategii	45
Z A K O Ń C Z E N I E	45